

W numerze:

Patryk Berus

What Makes UN Security Council's Sanctions on Nuclear Program of the Democratic People's Republic of Korea (DPRK) Ineffective?

Łukasz Kaliciak

Polityka zagraniczna Indii rządu Narendry Modiego - na drodze ku mocarstwowości

Wojciech Lieder

Szwecja - opiekuńcze państwo dobrobytu

Barbara Marcinkowska

Should the EU Build a More Consolidated Defence Industry in Order to Face Security Challenges More Effectively?

Anita Sęk

Ocena znaczenia Rady Bezpieczeństwa dla stabilności systemu światowego na podstawie analizy wybranej najważniejszej decyzji RB w latach 2004-2014.

Spis treści:

PATRYK BERUS	- 1 -
WHAT MAKES UN SECURITY COUNCIL'S SANCTIONS ON NUCLEAR PROGRAM OF THE DEMOCRATIC PEOPLE'S REPUBLIC OF KOREA (DPRK) INEFFECTIVE?	
ŁUKASZ KALICIAK	- 9 -
INDIE W CZASACH RZĄDÓW NARENDRI MODIEGO - DROGA KU AZJATYCKIEJ MOCARSTWOWOŚCI	
WOJCIECH LIEDER	- 20 -
SZWECJA - OPIEKUŃCZE PAŃSTWO DOBROBYTU	
BARBARA MARCINKOWSKA	- 30 -
SHOULD THE EU BUILD A MORE CONSOLIDATED DEFENCE INDUSTRY IN ORDER TO FACE SECURITY CHALLENGES MORE EFFECTIVELY?	
ANITA SĘK	- 39 -
OCENA ZNACZENIA RADY BEZPIECZEŃSTWA DLA STABILNOŚCI SYSTEMU ŚWIATOWEGO NA PODSTAWIE ANALIZY WYBRANEJ NAJWAŻNIEJSZEJ DECYZJI RB W LATACH 2004-2014	
AUTORZY (AUTHORS)	- 50 -

PATRYK BERUS

What Makes UN Security Council's Sanctions on Nuclear Program of the Democratic People's Republic of Korea (DPRK) Ineffective?

(Dlaczego sankcje Rady Bezpieczeństwa ONZ nakładane na Koreańską Republikę Ludowo-Demokratyczną (KRLD) są nieskuteczne?)

Abstract: The purpose of this analysis is to explain how the Democratic People's Republic of Korea's regime evades UN Security Council's sanctions concerning its nuclear program and to show what factors make them ineffective. Since June 2006, the Council adopted five resolutions concerning sanctions on nuclear as well as ballistic missiles technology. However, given DPRK's internal and foreign policy and, to some extent, the legal nature of the resolutions, the sanctions make relatively no harm to the regime. The author draws upon that to show what actions the Council should perform to put pressure on Pyongyang.

Abstrakt: Celem poniższej analizy jest wyjaśnienie jak Koreańska Republika Ludowo-Demokratyczna unika sankcji nakładanych na swój program nuklearny przez Radę Bezpieczeństwa ONZ oraz wskazanie przyczyn ich nieskuteczności. Od czerwca 2006 r. Rada uchwaliła pięć rezolucji, które zawierały sankcje wymierzone w północnokoreański program rozwoju broni nuklearnej. Uwarunkowania wewnętrzne, zewnętrzne oraz częściowo natura prawna sankcji sprawiają, że te ostatnie nie sprawiły reżimowi większych kłopotów. Na podstawie tych czynników autor podejmuje próbę określenia możliwych działań RB ONZ, które mogłyby wyrzucić realną presję na Pjongjang.

Keywords: *North, Korea, sanctions, ineffective, nuclear*

Historical Background

The North Korean nuclear program has been developed since the 1960s. In the 1990s Kim Il-Sung, the founder of the Democratic People's Republic of Korea (DPRK), decided to start its military application. One can distinguish three periods within the process. The periods correspond with the deeds of the North Korean leadership. The first took place between 1993 and 2003 when the intentions of the regime to develop the nuclear program were not yet obvious. The second period lasted between 2003 and 2011 during which the possession of nuclear weapons program was already obvious, although the intentions of rejecting it were not. The third and current period began in 2011. Since then, the disposal of the nuclear weapons program is non-negotiable to the North Korean leadership.

The North Korean “romance” with the nuclear energy starts in the 1960s upon receiving a nuclear reactor from the Union of Soviet Socialist Republics (USSR) as a gift. It has been primarily used for research, however, in the 1980s Kim Il-Sung and his clique considered a military application for the first time¹. That stands in contrast to the fact that in 1985 the Democratic People's Republic of Korea joined the *Non-Proliferation Treaty* (NPT). In 1992, Americans withdrew all of their nuclear warheads from the Republic of Korea and at the same time both Korean states signed a *Joint Declaration on the Denuclearization of the Korean Peninsula*, which thus led to the first official information from Pyongyang about the amount of obtained fissile materials. Until 2003, the government of North Korea presented an ambivalent position to the problem, mostly saying that they are not developing a military nuclear program while occasionally admitting its existence. In the end of 2002, the DPRK still explained that the program has been developed only as an energy facility. The curtain was raised six months later, when Koreans informed the American administration that they had started the processing of plutonium with the purpose to raise their deterrence power².

In 2003 the Six Party Talks began aiming to solve the North Korean nuclear problem. The negotiation process took several years and finally has been frozen in 2009 after the regime's second nuclear test³. The third period in the history of the North Korean nuclear program commenced in 2011, when Kim Jong-Il died and his son, Kim Jong-Un, took over. He redirected the nuclear weapons program by setting the aim of strengthening deterrence and finally made it clear that DPRK will not abandon its development under no circumstances⁴.

To describe the actual amount of nuclear weapons (fissile materials, warheads, ballistic missiles) obtained by the North Koreans is literally a “mission impossible”. There are probably more unofficial assessments of that than there are warheads themselves. This state of affairs is of course caused by the isolation of the North Korean state. Therefore, international analysts operate only the scopes of information released by the intelligence agencies or open sources.

There are three basic assumptions in the area of the DPRK's nuclear program. Firstly, they have already gathered an amount of plutonium that could be used to produce from 4 to 10 nuclear bombs and since 2006 they have carried out 3 nuclear tests. Secondly, they have developed a ballistic missiles program that allows them to fire short and middle range missiles, although they are probably not ready to test an Intercontinental Ballistic Missile (ICBM)⁵ just yet. Thirdly, until recently, North Korea was

---

1 K. S. Kim, *North Korea's Weapons of Mass Destruction. Problems and Prospects*, Seul 2004, p. 32

2 North Korean Security Challenges: A net assessment, 21 lipca 2011, seen: <https://www.iiss.org/en/publications/strategic%20dossiers/issues/north-korean-security-challenges-4a8d> on 11.11.2014.

3 First nuclear test took place in October 2006 and was unsuccessful.

4 North Korea proclaims itself a nuclear state in new constitution, 31 maja 2012, seen: <http://edition.cnn.com/2012/05/31/world/asia/north-korea-nuclear-constitution/index.html?s=PM:ASIA> on 11.11.2014.

5 Fact Sheet: North Korea's Nuclear and Ballistic Missile Programs, June 1, 2013, seen: http://armscontrolcenter.org/publications/factsheets/fact_sheet_north_korea_nuclear_and_missile_programs/ on 01.05.2014.

considered to be a long way from achieving the technical expertise necessary to minimize nuclear warheads to the size applicable on missiles. At this juncture, it is not clear whether or not they have reached that level, however, a growing number of sources is willing to admit it⁶.

So why do the regime's rulers insist on developing the nuclear weapons anyway? The answer to that question has multiple levels. In general, one should say that the purpose is raising safety of the North Korean state. But what exactly does *safety* mean? In this case, it means many things because the nuclear weapons are essential to every dimension of the political life. For instance after the succession from Kim Jong-Il to Kim Jong-Un, it played an essential role for the DPRK's political stability since the young leader used it as one of the tools to consolidate the military background as well as the people. According to the realist theory concept of states interests, currently it is in Pyongyang's interest to pursue the construction of a nuclear weapon. It is highly unlikely that Kim Jong-Un would use it to strike first, however, the ability to deter the international society from interfering in the regime's internal matters, and especially trying to change its ruler, remains a satisfactory incentive. Many more theories could be drawn upon that but they are not the subject of this analysis.

Ineffectiveness of UN's Sanctions

One should remember to distinguish the nationally individual economic sanctions from the collective UN Security Council sanctions. The subject of this paper is the multilateral action. The UN Charter encounters two types of sanctions: non-military action and military action. The charter enlists the measures to be taken by the UN Security Council not involving the use of armed force: 'complete or partial interruption of economic relations and of rail, sea, air, postal, telegraphic, radio, and other means of communication, and the severance of diplomatic relations.' (article 41)⁷. Military action includes: '(...) action by air, sea or land forces as may be necessary to maintain or restore international peace and security. Such action may include demonstrations, blockade, and other operations by air, sea, or land forces of Members of the United Nations.' (article 42)⁸.

Thus far, the UN Security Council has adopted twelve resolutions concerning the North Korean nuclear program. However, only five of them included sanctions or expanded the previous ones.

Table 1 UN Security Council Resolutions Concerning the DPRK's Nuclear Program

5 March 2014S/RES/2141	This resolution extended until 5 April 2015 the mandate of the Panel of Experts assisting the 1718 DPRK Sanctions Committee.
7 March 2013S/RES/2094	This resolution imposed additional sanctions against the DPRK in response to a 12 February 2013 nuclear test. Especially a ban on financial transactions that could possibly sponsor the DPRK's nuclear program development.
22 January 2013S/RES/2087	This resolution condemned the DPRK's 12 December 2012 launch and added designations to the sanctions regime.
12 June 2012S/RES/2050	This resolution extended the mandate of the Panel of Experts until 12 July 2013.
10 June 2011S/RES/1985	This resolution extended the mandate of the Panel of Experts that supports the DPRK Sanctions Committee until 12 June 2012 and asked the Panel to provide its midterm and final reports to the committee a month before they are submitted to

⁶ U.S. general says he believes N. Korea can build nuclear warhead, November 25, 2014, seen: <http://in.reuters.com/article/2014/10/24/usa-northkorea-arms-idINKCNOID2C320141024>, on 15.11.2014.

⁷ Charter of the United Nations, art. 41.

⁸ Charter of the United Nations, art. 42.

		the Council, in order to allow for a discussion.
7 2010	June S/RES/1928	This resolution extended the mandate of the Panel of Experts that assists the DPRK Sanctions Committee until 12 June 2011.
24 2009	September S/RES/1887	This resolution on nuclear non-proliferation and disarmament stressed the value and necessity of fully implementing resolution 1540.
12 2009	June S/RES/1874	This resolution expressed grave concern over North Korea's 25 May nuclear test and expanded the sanctions imposed on North Korea to include all arms and related material, as well as financial transactions, technical training, advice, services or assistance related to the provision, manufacture, maintenance or use of such arms or material. It also established for the first time a Panel of Experts assisting the Sanctions Committee.
14 2006	October S/RES/1718	This resolution expressed grave concern over North Korea's nuclear test, imposed sanctions and set up a sanctions committee. The sanctions included: embargos on conventional weapons, nuclear weapons and all related items, luxury goods; freezing foreign assets of all persons targeted as connected to the DPRK's nuclear program. The resolution also included a call upon all member states to stop and search ships on their way to North Korea and which possibly transfer items related with the nuclear program with accordance to the national and international regulations.
15 2006	July S/RES/1695	This resolution condemned North Korea's launch of ballistic missiles and imposed sanctions which included an embargo on ballistic missiles and any related items.
11 1993	May S/RES/825	This resolution urged the DPRK to reconsider its announcement to withdraw from the NPT and abide by its international obligations.

Source: *The Security Council Report (SRC)*, URL - [http://www.securitycouncilreport.org/un-documents/search.php?IncludeBlogs=10&limit=15&tag=%22Security%20Council%20Resolutions%22+AND+%22DPRK%20\(North%20Korea\)%22&ctype=DPRK%20\(North%20Korea\)&rtype=Security%20Council%20Resolutions&cbtype=dprk-north-korea](http://www.securitycouncilreport.org/un-documents/search.php?IncludeBlogs=10&limit=15&tag=%22Security%20Council%20Resolutions%22+AND+%22DPRK%20(North%20Korea)%22&ctype=DPRK%20(North%20Korea)&rtype=Security%20Council%20Resolutions&cbtype=dprk-north-korea).

After the first nuclear test in 2006, the Security Council answered with an unanimous decision to impose strong sanctions on North Korea for the first time. The resolution included the following measures: embargo on conventional weapons, embargo on nuclear weapons and all related materials that could be used in the production process, embargo on luxurious items, freezing foreign funds of people connected to the nuclear program, and others.

To define whether the sanctions are effective or not, one has to distinguish their primary purpose. Resolutions 1718, 1874, and 2094 include an article which precisely states: “[The Security Council] decides that the DPRK shall abandon all nuclear weapons and existing nuclear programmes in a complete, verifiable and irreversible manner”. Therefore the Council rejects a solution which would allow the DPRK to slow down its nuclear weapons program like it has been allowed during the 2014 negotiations with Iran. Therefore, it must be emphasized that the aim of the Council is for North Korea to fully abandon its nuclear weapons program.

Since the very beginning, it has been stated that the Security Council's sanctions against North Korea are ineffective, which also seems very obvious because of the fact that the regime remains: stable politically, in terms of its leadership - third generation of the Kim family continues the tyrannical rule, it continues to be an isolated economy, and the regime keeps threatening the

international society with further nuclear tests⁹. Nevertheless, it is crucial to take a closer look at the measures included in the resolutions and see whether they succeeded or not.

Until 2010, international observers were mostly convinced that the DPRK is developing its nuclear program only on the basis of one fissile material - plutonium. That year proved them wrong with the regime showing the world, probably intentionally, that it has managed to diversify its sources. Siegfried S. Hecker, a nuclear expert from the Stanford University, has been invited to see North Korea's nuclear facilities. During his visit, he witnessed the infrastructure required to enrich uranium¹⁰. The fissile material is received during the operations of a nuclear plant like the one in Yongbyon¹¹. There are a couple of facts that make this discovery very meaningful. First of all, receiving enriched uranium is much easier to hide than plutonium because one does not need a nuclear reactor. Secondly, uranium is much easier to receive in large quantities because it is a fossil, just as charcoal, for instance, and thus it may be easily extracted from the ground. Lastly, uranium enrichment technology is much easier to export to other countries. These three aspects make this discovery highly significant in terms of sanctions. In fact, what resolutions 1718, 1874 and 2094 aimed to achieve was to prevent Pyongyang from developing this technique. One of the major problems for the North Koreans has been the development of centrifuges needed in the enrichment process. For years, the strategy of the United States has been to prevent them from buying it from abroad, which seemed logical. In September 2013, however, scholars from the Massachusetts Institute of Technology published a report¹² which showed that North Korean scientists probably achieved to build centrifuges on their own. Either way, whether they did it or the technology has been imported, it has been a shock to the experts that the regime achieved these capabilities so quickly.

Another area where the sanctions proved ineffective is the issue of ballistic missiles. North Korea primarily developed their missiles on the basis of Soviet rockets known as SCUD¹³, however, nowadays they use their own know-how. In December 2012, the DPRK carried out the first successful test of the ballistic missile dubbed Taepodong-2, which has been officially presented as a peaceful placement of a satellite in space. However, it is probable that the missile can be used as a mean of transportation for a nuclear warhead on the maximum range of 6700 kilometers which would potentially allow to reach Alaska from the Korean Peninsula¹⁴.

Legal Obstacles for the Revision of Ships

A crucial part of the sanctions, which has not yet been discussed in this paper, has been designed to stop the transfer of nuclear-related technology to and from North Korea. The regime has a history of healing its income by selling missiles technology to Iran and Pakistan and the uranium enrichment technology as well¹⁵. Resolution 1718 imposed a ban on selling any items that might be used in nuclear development. An untypical measure of the resolution is found under article 8. (f) which

---

9 North Korea Threatens to Conduct Nuclear Test, October 20, 2014, seen: http://www.nytimes.com/2014/11/21/world/asia/north-korea-threatens-to-conduct-nuclear-test.html?_r=1 on 1.11.2014.

10 Siegfried S. Hecker, What I Found in North Korea: Pyongyang's Plutonium Is No Longer the Only Problem, December 9, 2010, seen: <http://www.foreignaffairs.com/articles/67023/siegfried-s-hecker/what-i-found-in-north-korea> on 20.11.2014.

11 Yongbyon is the location of the major nuclear facility of the DPRK. It has been developed on the basis of a reactor received from the USSR in the 1963 as a scientific infrastructure. It is located about 90 km north of Pyongyang. Most of the fissile materials used in the nuclear tests have been produced at Yongbyon.

12 Study Sees North Korean Advances on Uranium Enrichment, September 23, 2013, seen: <http://online.wsj.com/news/articles/SB10001424052702304213904579093243783830288> on 02.05.2013.

13 SCUD is a series of tactical ballistic missiles developed by the Soviet Union since the 1950s and widely exported to its ally countries.

14 M. B. Nikitin, North Korea's Nuclear Weapons: Technical Issues, April 3, 2013, seen: <http://www.fas.org/sgp/crs/nuke/RL34256.pdf> on 01.05.2014.

15 P. Lipold, Zagrożenie terrorem nuklearnym w polityce zagranicznej Iranu i Korei Północnej, Wrocław 2012, p. 138.

calls upon the member states to: “take, in accordance with their national authorities and legislation, and consistent with international law, cooperative action including through inspection of cargo to and from the DPRK, as necessary”¹⁶. This, however, has been almost impossible to implement because it interferes with the principles of international law. The concept was to implement that at open sea, whereas it is contradictory to the abiding law. *The Montego Bay Convention* signed in 1982 is currently the basic act of international maritime law and it is very clear in the subject - foreign ships cannot be stopped by others at open sea. Article 110 of the conventions forbids the right of visit unless: “(...) there is reasonable ground for suspecting that: (a) the ship is engaged in piracy, (b) the ship is engaged in the slave trade, (c) the ship is engaged in unauthorized broadcasting and the flag State of the warship has jurisdiction under article 109, (d) the ship is without nationality or (e) though flying a foreign flag or refusing to show its flag, the ship is, in reality, of the same nationality as the warship.”¹⁷ Therefore, the call could have not been realized. Moreover, Chinese officials openly rejected such means. The idea of using the right of visit probably came from the American administration, because it has been previously used by president George W. Bush. In 2003, he proclaimed the Proliferation Security Initiative which used similar justification. Ships suspected of transporting weapons of mass destruction ought to be monitored and stopped¹⁸.

Economic Relationship with the World

North Korea maintains economic relations only with a handful of states and it holds a special relationship with the People's Republic of China (PRC). Historically, the regime's survival has been guaranteed by a big ally - the Soviet Union, at first, and China afterwards. Although the partnership has become problematic for the Chinese in recent years, the scope of economic data draws the picture of the current economic 'big brother' of North Korea.

Table 2 The Democratic People's Republic of Korea's trade with the People's Republic of China 2007-2012 (US\$ million)

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Import	1392	2033	1890	2280	3165	3446
Export	582	754	790	1190	2464	2485
Balance	-810	-1279	-900	-1090	-701	-961

Source: The Korea International Trade Association.

Stephan Haggard and Marcus Noland pursued a study of North Korea's foreign trade and came up with an essential observation. According to them, after the first nuclear test in 2006, North Korea pivoted from doing business with the main players in the region and Europe to collaborating with non-democratic states¹⁹. What is even more striking is that their economy has become more open to foreign capital²⁰. Since 2006, trade with Japan has absolutely collapsed, inter-Korean trade has dropped significantly, investment and aid from Europe stopped as well. At the same time, Pyongyang's

16 UN Security Council Resolution no 1718, art. 8. (f).

17 UN Convention on the Law of the Sea (1982), art 10, http://www.un.org/depts/los/convention_agreements/texts/unclos/unclos_e.pdf.

18 Proliferation Security Initiative: Statement of Interdiction Principles, September 4, 2003, seen: <http://www.state.gov/t/isn/c27726.htm> on 22.11.2014.

19 S. Haggard, M. Noland, Sanctioning North Korea: The Political Economy of Denuclearization and Proliferation, „Asian Survey” 2010, Vol. 50, no 3, p. 541.

20 Ibidem.

dependence on Beijing has grown both in relative and absolute terms²¹. Moreover, the regime's decision makers directed their business interest to countries that do not pose a threat of sanctions and that share nuclear interests with them, meaning Iran, Syria, Pakistan, and potentially Egypt.

Security Council resolutions 1718 and 1874 tried to pursue the search of transportation to North Korea, which has been already described above. Thus far this all has proved ineffective. However, drawing upon that one comes to a logical and overwhelmingly simple conclusion - that the Security Council should focus on putting restraint on the DPRK's economic relations with non-democratic partners. Of course, it seems problematic for the People's Republic of China, as one of the permanent members of the Council, to abandon its economic ties with the regime, but it does not seem unreal taking into account the latest reevaluation of regional policy by president Xi Jinping. Until the measures do not focus on trade, the Security Council will not be able to implement effective sanctions on the DPRK.

---

²¹ Ibidem.

Bibliografia

Haggard Stephan, Noland Marcus., Sanctioning North Korea: The Political Economy of Denuclearization and Proliferation, „Asian Survey” 2010, Vol. 50, no 3, pp. 539-568.

Hecker Siegfried S., What I Found in North Korea: Pyongyang’s Plutonium Is No Longer the Only Problem, 9 grudnia 2010, seen: <http://www.foreignaffairs.com/articles/67023/siegfried-s-hecker/what-i-found-in-north-korea> on 20.11.2014.

Kim Kyoung-Soo, North Korea's Weapons of Mass Destruction. Problems and Prospects, Seoul 2004.

Lipold Patrycja, Zagrożenie terrorem nuklearnym w polityce zagranicznej Iranu i Korei Północnej, Wrocław 2012.

Nikitin Mary Beth, North Korea’s Nuclear Weapons: Technical Issues, downloaded from: <http://www.fas.org/sgp/crs/nuke/RL34256.pdf> on 01.05.2014.

Charter of the United Nations, downloaded from: <https://treaties.un.org/doc/publication/ctc/uncharter.pdf> on 01.05.2014.

Fact Sheet: North Korea's Nuclear and Ballistic Missile Programs, seen: http://armscontrolcenter.org/publications/factsheets/fact_sheet_north_korea_nuclear_and_missile_programs/ on 01.05.2014.

North Korean Security Challenges: A net assessment, downloaded from: <https://www.iiss.org/en/publications/strategic%20dossiers/issues/north-korean-security-challenges-4a8d> on 11.11.2014.

North Korea proclaims itself a nuclear state in new constitution, seen: <http://edition.cnn.com/2012/05/31/world/asia/north-korea-nuclear-constitution/index.html?s=PM:ASIA> on 11.11.2014.

North Korea Threatens to Conduct Nuclear Test, seen: http://www.nytimes.com/2014/11/21/world/asia/north-korea-threatens-to-conduct-nuclear-test.html?_r=1 on 1.11.2014.

Proliferation Security Initiative: Statement of Interdiction Principles, seen: <http://www.state.gov/t/isn/c27726.htm> on 22.11.2014.

Study Sees North Korean Advances on Uranium Enrichment, seen: <http://online.wsj.com/news/articles/SB10001424052702304213904579093243783830288> on 02.05.2013.

UN Convention on the Law of the Sea (1982), downloaded from: http://www.un.org/depts/los/convention_agreements/texts/unclos/unclos_e.pdf on 01.10.2014.

United Nations Security Council Resolution no 1718, downloaded from: <http://www.securitycouncilreport.org/> on 01.10.2014.

U.S. general says he believes N. Korea can build nuclear warhead, seen: <http://in.reuters.com/article/2014/10/24/usa-northkorea-arms-idINKCN0ID2C320141024>, on 15.11.2014.

ŁUKASZ KALICIAK

Indie w czasach rządów Narendry Modiego - droga ku azjatyckiej mocarstwowości

(India under Narendra Modi - on the way to Asian global power)

Abstrakt: Mocarstwowe ambicje Indii stają się coraz bardziej widoczne, zwłaszcza kiedy podda się analizie kierunki i sposób prowadzenia polityki zagranicznej przez rząd Narendry Modiego, funkcjonujący od zaledwie kilkunastu miesięcy. Indie skupiają się obecnie na zdobyciu korzystnej dla siebie pozycji na kontynencie azjatyckim. Asertywna polityka prowadzona przez Chiny, brak przewidywalności i stałości w działaniach mniejszych państw azjatyckich, a także kilka trudnych do rozwiązania sporów sprawia, że dynamika wielostronnych relacji najbliższym otoczeniu Indii jest bardzo duża, a wypracowanie pozycji mocarstwa wymaga efektywnego działania na wielu płaszczyznach i w wielu kierunkach. Chiny są postrzegane w Indiach jako mocarstwo konkurencyjne i zdecydowanie silniejsze, z drugiej jednak strony, obecne władze starają się polepszyć relacje z chińskimi władzami, akcentując korzyści płynące ze współpracy gospodarczej i politycznej.

Abstract: India's ambition to gain the status of regional power is increasing and becomes more and more visible, especially when analyzing main directions and methods of pursuing the foreign policy by the government of Narendra Modi, which has been in power since fourteen months. The India's goal is to secure an advantageous position in the Asian continent. The assertive policy of Beijing, the lack of certainty and predictability regarding behaviour of smaller Asian states, as well as few conflicts which are hard to solve - these issues influence dynamics of multilateral relations in India's closest environment. Therefore, power status requires from India's government an effective action in various spheres. Moreover, China is perceived by Indians as a much stronger competitor, although, at the same time, the India's authorities are seeking for good relations with Beijing, emphasizing mutual benefits of economic and political cooperation.

Słowa kluczowe: Indie, polityka zagraniczna, Narendra Modi, mocarstwowość, Azja Południowa

Indie - największa demokracja i drugie pod względem ludności państwo na świecie, które nie było do tej pory uznawane za mocarstwo światowe ani pod względem politycznym, ani ekonomicznym. Rola Indii sprowadzała się raczej do obserwatora światowej gry politycznej. Sytuacja zaczyna się jednak zmieniać. Wiosną 2014 roku ster indyjskich rządów objął dotychczasowy premier rządu stanowego (*chief minister*) w Gudżaracie -niezwykle charyzmatyczny, ale i kontrowersyjny Narendra Modi¹, wywodzący się z największej dotąd siły opozycyjnej w indyjskiej polityce - Indyjskiej Partii Ludowej (Bharatiya Janata Party - BJP)². Pierwszy rok jego rządów pokazuje zapowiedź zmian w sposobie prowadzenia polityki zagranicznej, przez co Indie (przynajmniej według nowej elity politycznej) już wkrótce mają stać się jednym z mocarstw światowych³.

Kierunki polityki zagranicznej państwa nie zmieniają się z reguły tak szybko jak rządy. Dlatego też nie można powiedzieć, że w związku z dojściem Modiego do władzy dokonują się rewolucyjne zmiany w jej założeniach. Widoczne jest jednak nastawienie na zdecydowanie aktywniejszy sposób prowadzenia polityki zagranicznej i ostateczne rozstanie z dziedzictwem doktryny Nehru⁴. Przede wszystkim można jednak mówić o zupełnie innym podejściu do budowania siły, prestiżu czy wizerunku państwa.

O ile można dyskutować nad słusznością polityki niezaangażowania w czasie zimnej wojny, o tyle nie można ignorować faktu, że dziedzictwo tej koncepcji wpłynęło w dużym stopniu na kształtowanie indyjskiej polityki zagranicznej w ostatnich dwóch dekadach i doprowadziło do marginalizacji państwa, które - chociażby z przyczyn demograficznych - mogłoby włączyć się do rywalizacji o status mocarstwa światowego⁵. W zamierzeniu nowej elity rządzącej Indie powinny dokonać historycznego przejścia od siły balansującej (*balancing power*) do pozycji jednego z liderów - przynajmniej w wymiarze regionalnym (*leading power*). Modi, w przeciwieństwie do swoich poprzedników, uznaje budowanie tzw. miękkiej siły (*soft power*) za istotny element indyjskiej strategii na arenie międzynarodowej. Indyjska *soft power* ma służyć tworzeniu pozytywnego wizerunku państwa, a pośrednio zwiększać jego pozycję na arenie międzynarodowej⁶. Duże znaczenie w indyjskiej dyplomacji kulturalnej mają więc podkreślanie faktu bycia największą demokracją na świecie, promocja indyjskiej kultury (zwłaszcza filmów bollywoodzkich), czy nawet popularyzacja jogi. Rząd indyjski musi przede wszystkim stworzyć warunki pozwalające na aspirowanie do pozycji potęgi międzynarodowej poprzez umiejętne kreowanie oraz wykorzystywanie bieżącej sytuacji politycznej - zwłaszcza w swoim najbliższym otoczeniu. Największą przeszkodą dla zdobycia takiej pozycji będą posunięcia chińskich władz, choć - może dość paradoksalnie - Indiom zależy na utrzymywaniu jak najlepszych relacji ze swoim głównym konkurentem.

---

¹ Modi (działacz prawicowej partii o profilu nacjonalistycznym) był oskarżany przez indyjskich muzułmanów (stanowiących około 10 % ludności kraju) o bierność, a nawet o podżeganie hinduskich nacjonalistów podczas zamieszek na tle religijnym w Gudżaracie w 2002 roku; z powodu tychże kontrowersji Stany Zjednoczone przez wiele lat konsekwentnie odmawiały Modiemu przyznania wizy.

² Partia ma charakter prawicowo-nacjonalistyczny; kluczowym elementem jej ideologii jest tzw. *Hindutva* - hinduski nacjonalizm. BJP rządziła już w Indiach w latach 1998-2004, premierem był wówczas Atal Bihari Vajpayee. Warto dodać, że już dwa miesiące po objęciu przez niego stanowiska premiera Indie przeprowadziły swoją pierwszą udaną próbę nuklearną.

³ Nie istnieją ścisłe kryteria pozwalające na jednoznaczne uznanie państwa za mocarstwo; pełny katalog mocarstw w każdym okresie historycznym może być zatem dyskusyjny.

⁴ Z doktryną Nehru związana była zwłaszcza idea *non-alignment*, czyli niezaangażowania. W czasie zimnej wojny Indie były jednym z tych państw, które odmawiały popierania jednego z dwóch rywalizujących ze sobą bloków.

⁵ Duży przyrost naturalny w pewnych warunkach może sprzyjać dążeniu do objęcia statusu mocarstwa, jednakże w przypadku Indii należy pamiętać o licznych problemach wynikających z szybkiego zwiększania się liczby ludności. Zob. więcej: <http://www.economist.com/news/briefing/21577373-india-will-soon-have-fifth-worlds-working-age-population-it-urgently-needs-provide>.

⁶ C. Raja Mohan, *Modi's Diplomacy: Yoga, Democracy and India's Soft Power*, znalezione w: <http://indianexpress.com/article/opinion/columns/modis-diplomacy-yoga-democracy-and-indias-soft-power/2/>, dnia 15.12.2014.

***Neighbourhood first policy* - sąsiedzi muszą żyć obok siebie**

Nowy rząd indyjski (w porównaniu z poprzednim) zwraca zdecydowanie większą uwagę na konieczność współpracy z najbliższym otoczeniem międzynarodowym oraz odnalezienie płaszczyzny porozumienia z sąsiadami (przy wykorzystaniu zarówno mechanizmów dwustronnych, jak i wielostronnych). Ze względu na niespotykaną w innych regionach tak dużą dysproporcję sił, można wysunąć tezę, że mechanizmy integracyjne w Azji Południowej będą prowadziły do miękkiej dominacji Indii.

W Azji Południowej idea integracji regionalnej nie jest nowa⁷. Dotychczas jednak współpraca pomiędzy południowoazjatyckimi narodami nie była efektywna. Niektórzy analitycy mówią wręcz o najmniej zintegrowanym regionie (przy analizie regionów, gdzie powstały jakiegokolwiek struktury integrujące).

Potwierdzenie dominującej pozycji w regionie Azji Południowej jest niezbędne dla utrwalenia pozycji w Indii w porządku ponadregionalnym. Samo już zaproszenie przez Modiego pozostałych przywódców Południowoazjatyckiego Stowarzyszenia Współpracy Regionalnej (SAARC) na ceremonię swojego zaprzysiężenia było gestem dość wymownym⁸. *Neighbourhood first policy* jest przez niektórych uważana za najbardziej charakterystyczny wymiar indyjskiej polityki zagranicznej pod rządami Modiego. W trakcie kilkunastu miesięcy podpisano znaczną ilość bilateralnych porozumień, Indie udzieliły również kilku wysokich kredytów dla mniejszych państw regionu.⁹

Najtrudniejszym zadaniem jest oczywiście stworzenie takiego modelu koegzystencji Indii i Pakistanu, który zagwarantuje nie tylko możliwość nawiązania lub rozszerzenia stosunków w wybranych dziedzinach, ale również przyczyni się do zmiany percepcji sąsiedniego państwa. Choć początkowe miesiące po spektakularnym zwycięstwie obfitowały w przyjazne gesty pomiędzy Modim a pakistańskim premierem Nawazem Sharifem, w rzeczywistości trudno będzie liczyć na szybkie ocieplenie wzajemnych relacji - nie wspominając już o ewentualnej próbie rozwiązania problemu Kaszmiru¹⁰. Nie powinno się jednak zarzucać Sharifowi braku chęci do polepszenia stosunków, gdyż problem jest bardziej złożony. Należy też zaznaczyć, że premier ma w Pakistanie o wiele słabszą pozycję niż w systemie indyjskim. Charakterystyczny dla Pakistanu wydaje się rozdźwięk pomiędzy ambicjami klasy rządzącej a elitami wojskowymi, przy czym te ostatnie mogą być bardziej niechętne normalizacji relacji z Indiami. Przykładowo, o ile Sharif zgodziłby się prawdopodobnie na przyznanie Indiom klauzuli najwyższego uprzywilejowania w dziedzinie handlu, co jest od pewnego czasu żywo

⁷ SAARC, czyli *South Asian Association for Regional Cooperation* została utworzona w 1985 roku przez Indie, Pakistan, Nepal, Bhutan, Bangladesz, Sri Lankę oraz Malediwy; w 2007 roku ósmym państwem członkowskim stał się Afganistan. Z inicjatywą utworzenia Stowarzyszenia wyszedł ówczesny przywódca Bangladeszu, Zia-ur Rahman. Najważniejszymi celami statutowymi są: wzmocnienie współpracy pomiędzy narodami południowoazjatyckimi, dążenie do poprawy jakości życia oraz przyspieszenie wzrostu gospodarczego i postępu społecznego.

⁸ *Inviting SAARC leaders 'right decision at right time': Modi*, 1 czerwca 2014, znalezione w: <http://www.thehindu.com/news/national/inviting-saarc-leaders-right-decision-at-right-time-modi/article6072373.ece> dnia 15.12.2014.

⁹ Przykładowo, udzielony został kredyt na sumę 318 mln dolarów na rozwój sieci kolejowej na Sri Lance oraz kredyt na sumę około 2 mld dolarów na rozwój infrastruktury transportowej w Bangladeszu; ta ostatnia inwestycja ma oczywiście ogromne znaczenie dla Indii, które liczą na ułatwienie transportu pomiędzy tzw. „siedmioma siostrami” (stanami położonymi na północnym wschodzie a resztą kraju), ponadto rząd w Delhi ma być zainteresowany uzyskaniem szerszego niż dotychczas dostępu do portu w Chittagongu. Zob. Neelam Deo, Karan Pradhan, *Indian Foreign Policy: Bangladesh and Beyond*, znalezione w: <http://thediplomat.com/2015/06/indian-foreign-policy-bangladesh-and-beyond/>, dnia 16.06.2015.

¹⁰ Nierozwiązany problem terytorialny sięga swoimi korzeniami podziału Indii Brytyjskich na dwa niepodległe państwa w 1947 roku; w większości muzułmański Kaszmir (którego władca wyznawał hinduizm) stał się terytorium kilku konfliktów zbrojnych, a faktyczna granica, nazywana linią kontroli (*Line of Control*) została usankcjonowana na mocy dwustronnego porozumienia z Simli w 1972 roku.

dyskutowane, o tyle taki pomysł nie ma poparcia nawet wewnątrz jego rządu¹¹. Nie widać ponadto perspektyw na ustabilizowanie sytuacji wzdłuż *linii kontroli*¹², gdzie od dłuższego czasu dochodzi do prowokacji i wymiany ognia, a obie strony wysuwają wzajemne oskarżenia¹³. W ubiegłym roku ujawniono też, że pakistański ambasador w Delhi miał nawiązać kontakty z kaszmirskimi separatystami, co przyczyniło się do decyzji Modiego o zamrożeniu kontaktów. W ostatnim czasie indyjskie media chętnie używają pojęcia *dyplomacji krykietowej*, która ma nieco ocieplić dwustronne relacje pomiędzy Delhi a Islamabadem¹⁴.

Podczas ostatniego szczytu SAARC bardzo widoczna była pewna niechęć strony pakistańskiej do integracji. W związku z tym Modi nie wykluczył, że możliwe będzie budowanie silniejszych więzi tylko pomiędzy niektórymi członkami organizacji¹⁵. Nie jest to sprzeczne z Kartą SAARC¹⁶. Ze względu na brak możliwości trwałego polepszenia relacji Indii z Pakistanem, czego skutkiem musi być znaczące osłabianie tego ostatniego w ramach mechanizmu SAARC, coraz częściej mówi się o nieformalnej grupie, którą można nazwać „SAARC minus jeden”¹⁷. Faktyczny brak uczestnictwa Pakistanu w południowoazjatyckiej integracji oraz wzrastający profil stosunków Indii z wybranymi państwami regionu (przede wszystkim zaś z Nepalem, Bangladeszem oraz Bhutanem) prowadzi do rozważań o istnieniu w Azji Południowej „regionalizmu dwóch prędkości”. Coraz lepsze relacje Indii z Birmą sprawiają zaś, że niektórzy wyróżniają nowy subregion, zwany Wschodnią Azją Południową¹⁸.

Władze Indii z pewnym niepokojem musiały przyjąć także pierwsze w historii dokowanie chińskiego okrętu podwodnego w porcie w Karaczi, które miało miejsce w maju tego roku. Rok wcześniej chińskie okręty dokowały w Kolombo za przyzwoleniem ówczesnego prochińskiego prezydenta Mahindy Rajapaksy¹⁹. Zwiększająca się obecność chińskiej marynarki na wodach Oceanu Indyjskiego jest kluczowym elementem podejmowanej przez Pekin strategii, określanej jako „sznur pereł” (*string of pearls*); Chiny zamierzają inwestować w bazy położone na wybrzeżach Oceanu Indyjskiego, co ma im przynieść znaczącą korzyść geostrategiczną.

Choć przedstawiciele żadnej ze stron nie mówią o tym głośno, należy spodziewać się wzrostu różnych form rywalizacji Pakistanu i Indii w Afganistanie. Wprawdzie pakistański rząd zapewnia, że jego pomoc przy organizowaniu mediacji pomiędzy rządem afgańskim a talibami oraz próby porozumienia z Sojuzem Północnym²⁰ nie są równoznaczne z chęcią utrzymania wpływu na politykę Kabulu, nie należy oczekiwać, że kształt elit politycznych Afganistanu pozostanie bez znaczenia dla jego sąsiada (choć oczywiście trzeba mieć na uwadze zmieniające się warunki polityczne). Indie z kolei podejmują już pewne kroki, mające na celu przekonanie pozostałych sąsiadów Afganistanu

¹¹ J. Olmstead, *India-Pakistan Relations: A Destructive Equilibrium*, znalezione w: <http://thediplomat.com/2014/11/india-pakistan-relations-a-destructive-equilibrium/> dnia 2.11.2014.

¹² Tzw. *line of control* stanowi faktyczną granicę pomiędzy Indiami i Pakistanem na terenie spornego Kaszmiru.

¹³ Zob. więcej: <http://www.bbc.com/news/world-south-asia-16069078>.

¹⁴ Modi życzył pakistańskim krykieciście sukcesów w czasie mistrzostw świata; takie gesty były odczytywane w przeszłości jako chęć nawiązania dialogu pomiędzy adwersarzami, można więc przypuszczać, że Modi szukać będzie jednak pewnej formy dalszego dialogu z Pakistanem; do Islamabadu udał się sekretarz stanu indyjskiego MSZ, S. Jaishankar, który ma cieszyć się dużym zaufaniem Modiego. Zob: C. Raja Mohan, *Modi cricket's diplomacy: Renewing political contact with Pakistan*, znalezione w: <http://indianexpress.com/article/opinion/columns/modis-cricket-diplomacy-renewing-political-contact-with-pakistan/> dnia 13.02.2015.

¹⁵ C. Raja Mohan, *States and the SAARC*, znalezione w: <http://carnegieendowment.org/2014/11/29/states-and-saarc/hvpp> dnia 29.11.2014.

¹⁶ Artykuł 2 Karty mówi o uzupełnianiu a nie zastępowaniu dwu- lub wielostronnej współpracy przez Stowarzyszenie.

¹⁷ Znalezione w: <http://www.economist.com/news/special-report/21651332-india-reaching-out-world-high-visibility> dnia 29.11.2014.

¹⁸ C. Raja Mohan, *Two-Speed Regionalism*, znalezione w: <http://carnegieendowment.org/2015/06/24/two-speed-regionalism/ib02>, dnia 24.06.2015.

¹⁹ Znalezione w: <http://timesofindia.indiatimes.com/india/Chinese-submarine-docking-in-Karachi-no-threat-to-India-PLA/articleshow/47892898.cms> dnia 24.06.2015.

²⁰ Mowa o polityczno-militarnym sojuszu różnych afgańskich ugrupowań, które stoją w otwartej opozycji do talibów i były sprzymierzeńcami USA podczas wojny z reżimem talibów.

do konieczności prowadzenia polityki *quasi-containment*²¹. Ashraf Ghani stwierdzić miał, że władze Afganistanu są rozczarowane faktycznym fiaskiem indyjskiego programu pomocy militarnej, co wymusić może zwiększenie współpracy w tym zakresie z Chinami²². Ghani, który objął urząd prezydenta w ubiegłym roku jest w znacznie większym stopniu zainteresowany rozwojem przyjaznych relacji z Pakistanem (gdzie zresztą szkolone są afgańskie służby) oraz Chinami (gdzie udał się w swoją pierwszą podróż zagraniczną po objęciu urzędu). Chiny miały ponadto pośredniczyć w rozmowach pomiędzy władzami w Kabulu a miejscowymi talibami²³.

W kwietniu tego roku chiński prezydent Xi Jinping udał się z wizytą do Pakistanu, miesiąc przed podróżą Modiego do Chin. W czasie wizyty ogłoszono hojny program inwestycji Pekinu w tym kraju, przede wszystkim w infrastrukturę²⁴.

Polem rywalizacji Indii oraz Chin staje się również obszar Oceanu Indyjskiego. Wspomniana już koncepcja „sznura peret” musi wzbudzać pewien niepokój Indii, choć władze chińskie konsekwentnie twierdzą, że celem projektu nie jest podważenie indyjskich interesów. W ostatnich miesiącach szczególnie niepokojące dla Indii były wizyty chińskich okrętów podwodnych w lankijskich portach²⁵. Dla Indii bardzo korzystny może okazać się wynik styczniowych wyborów prezydenckich na Sri Lance, które przyniosły klęskę dotychczasowego przywódcy, Mahindy Rajapaksy. Rajapaksa obrat linię sprzyjającą Pekinowi i dość przychylnie przyglądał się ich wzrastającej obecności na wodach Oceanu Indyjskiego²⁶. Wizyta nowego lankijskiego prezydenta, Maithripali Siriseny w Indiach w lutym 2015 r. (Sirisena wybrał Delhi na cel swojej pierwszej zagranicznej wizyty) stanowi zapowiedź znaczącego zbliżenia politycznego pomiędzy obydwoma państwami i odejście od sprzyjającej Pekinowi linii w lankijskiej polityce zagranicznej.

W marcu tego samego roku odbyła się rewizyta Modiego na Sri Lance. W następnej kolejności odwiedził on Malediwy, Seszele i Mauritius, co potwierdzić ma chęć odgrywania przez Indie dominującej roli w basenie Oceanu Indyjskiego²⁷. Indie będą dążyły do rozwoju programów partnerstwa z małymi państwami wyspiarskimi położonymi na Oceanie Indyjskim w celu osiągnięcia własnej korzyści strategicznej. Chętnie widziane byłoby również stworzenie mechanizmu wielostronnej współpracy w celu zwalczania piractwa, terroryzmu oraz przeciwdziałania skutkom katastrof naturalnych²⁸. Taka strategia wynika również z coraz powszechniejszego dążenia do uznania Oceanu Indyjskiego za region, czy wręcz za strukturę bezpieczeństwa, w którym najsilniejszym graczem i zarazem

---

²¹ Delhi starają się ograniczyć wpływy Pakistanu w Afganistanie w ten sposób; sama pojęcie *containment* zostało stworzone w czasach Zimnej Wojny w USA i oznaczało szeroko pojęte powstrzymywanie ZSRR. Zob. więcej: F. Grare, *After Modi's Big Win: Can India and Pakistan Enhance Relations?*, znalezione w: <http://carnegieendowment.org/2014/08/11/after-modi-s-big-win-can-india-and-pakistan-enhance-relations/hkid> dnia 11.08.2014.

²² C. Jaffrelot, *A Modi Doctrine?*, znalezione w: <http://carnegieendowment.org/2014/11/20/modi-doctrine> dnia 20.11.2014.

²³ K. Taneja, *Decoding Afghanistan President Ashraf Ghani's Visit to India*, znalezione w: <http://www.dnaindia.com/analysis/standpoint-decoding-afghanistan-president-ashraf-ghani-s-visit-to-india-2081397>, dnia 28.04.2015.

²⁴ C. Raja Mohan, *Reimagining the Triangle*, znalezione w: <http://carnegieendowment.org/2015/04/20/reimagining-triangle/i7h7>, dnia 20.04.2015.

²⁵ Więcej w: <http://timesofindia.indiatimes.com/india/Chinese-submarine-docking-in-Lanka-inimical-to-Indias-interests-Govt/articleshow/45025487.cms> oraz <http://timesofindia.indiatimes.com/india/India-perturbed-over-Beijings-warming-relations-with-Sri-Lanka-China-says/articleshow/45023296.cms>.

²⁶ B. Einhorn, *Sri Lanka's President Loses an Election - and China Loses an Ally*, znalezione w: <http://www.businessweek.com/articles/2015-01-09/sri-lankas-president-loses-an-election-and-china-loses-an-ally#r=read> dnia 9.01.2015.

²⁷ S. Parashar, *India seeks its place in Indian Ocean ahead of Modi's China visit*, znalezione w: <http://timesofindia.indiatimes.com/india/India-seeks-its-place-in-Indian-Ocean-ahead-of-Modis-China-visit/articleshow/46273336.cms> dnia 17.02.2015.

²⁸ C. Raja Mohan, *Narendra Modi and the Ocean: Maritime Power and Responsibility*, znalezione w: <http://carnegieendowment.org/2015/03/12/narendra-modi-and-ocean-maritime-power-and-responsibility/i3te>, dnia 12.03.2015.

gwarantem owego bezpieczeństwa winny być Indie. Tym samym kontynentalizm przestaje być nadrzędną cechą współczesnych stosunków międzynarodowych²⁹.

Od Look East do Act East

Zapoczątkowana w latach 90. przez premiera Narasimhę Rao polityka *Look East* zakładała budowanie coraz silniejszych więzi ekonomicznych i politycznych pomiędzy Indiami a państwami członkowskimi Stowarzyszenia Narodów Azji Południowo-Wschodniej (ASEAN). Powrót do tej polityki ma oznaczać coraz większą aktywność Indii w relacjach z państwami członkowskimi ASEAN, które były nieco zaniedbane przez poprzednie indyjskie rządy. Dla budowania indyjskiej obecności w Azji Południowo-Wschodniej kluczowe znaczenia miała wizyta Modiego w Birmie podczas szczytu ASEAN. Indyjski przywódca zapowiedział przejście do polityki *Act East*, mającej oznaczać zupełnie nowy wymiar kształtowania stosunków z państwami tego regionu. Jednym z jego wyrazów jest ambitny plan budowy autostrady łączącej Indie, Birmę i Tajlandię³⁰. Oprócz tego, planowane jest utworzenie korytarza transportowego łączącego Kalkutę z birmańskim portem Sittwe³¹. Władze Indii dostrzegają jednak chiński ekspansjonizm w tym regionie, który dość skutecznie może osłabić działania w ramach polityki *Act East*. Aby zrównoważyć chińskie wpływy, Indie pomagają m.in. w szkoleniu marynarek wojennych kilku państw, w tym Birmy oraz Wietnamu³². Modi zwrócił także szczególną uwagę na kwestię przestrzegania prawa międzynarodowego w rejonie Morza Południowochińskiego. W ostatnim czasie koncepcja *Act East* przybiera jeszcze szerszy wymiar - w maju 2015 roku Modi po wizycie w Chinach udał się do Mongolii i Korei Południowej; podczas wizyty w Seulu koreańskie władze obiecały Indiom inwestycje w różnych dziedzinach opiewające na sumę 10 mld dolarów³³.

Między Tokio a Pekinem - kto da więcej?

Celem pierwszej podróży Modiego (po objęciu stanowiska premiera) poza region południowoazjatycki była Japonia. Nie był to zapewne wybór przypadkowy, zresztą pierwsze wizyty nowych przywódców często zdradzają chęć obrania przez nich określonej linii w polityce zagranicznej i są komentowane w sposób szczególny. Modi z uwagą obserwował nową linię w polityce zagranicznej Japonii, znacznie odbiegającą od doktryny Yoshidy³⁴. W czasie sprawowania urzędu sekretarza generalnego w Gudżaracie Modiemu udało się zresztą przyciągnąć sporą liczbę japońskich inwestycji do tego stanu³⁵. Jeśli wierzyć zapowiedziom, dwustronna współpraca ma przynieść duże korzyści Indiom - przykładowo, Japonia pomagać będzie w budowie szybkiego połączenia kolejowego pomiędzy Mumbajem a Ahmadabadem.

W zintensyfikowaniu współpracy na linii Delhi - Tokio w pewnym stopniu widoczna jest chęć zrównoważenia rosnącej roli Chin. Indyjski premier stwierdził, że indyjsko-japońska współpraca przyczyni się w zasadniczym stopniu do globalnego rozwoju (*vikas vaad*), który jest przeciwieństwem

²⁹ C. Raja Mohan, *Modi's Sagar Mala*, znalezione w: <http://carnegieendowment.org/2015/03/11/modi-s-sagar-mala/i498>, dnia 11.03.2015.

³⁰ Znalezione w: <http://www.dnaindia.com/world/report-pm-narendra-modi-arrives-in-myanmar-to-step-up-engagement-with-asean-2034159> dnia 11.03.2015.

³¹ Tzw. Kaladan Project zakłada powstanie korytarza morskiego oraz utworzenie bądź rozbudowę infrastruktury rzecznej i drogowej, co ma zapewnić Indiom łatwiejszą drogę dostępu do swoich najbardziej odległych siedmiu stanów z pominięciem terytorium Bangladeszu. Zob. więcej: J. Goldberg, *Myanmar's Great Power Balancing Act*, znalezione w: <http://thediplomat.com/2014/08/myanmars-great-power-balancing-act/> dnia 29.08.2014.

³² E. C. Economy, *China's Imperial President. Xi Jinping Tightens His Grip*, znalezione w: <http://www.foreignaffairs.com/articles/142201/elizabeth-c-economy/chinas-imperial-president> Nov-Dec 2014 Issue.

³³ Znalezione w: <http://www.financialexpress.com/article/economy/narendra-modis-south-korea-visit-inks-10-bn-for-infrastructure-development-in-india/73648/> dnia 29.06.2015.

³⁴ Powojenna doktryna Yoshidy oznaczała nastawienie Japonii na szybki rozwój przy bardzo ograniczonej aktywności na arenie międzynarodowej.

³⁵ D. Busvine, *Modi seeks Japan's help for 'inclusive vision' on first big trip*, znalezione w: <http://www.reuters.com/article/2014/08/31/us-japan-india-idUSKBN0GU0YY20140831> dnia 30.08.2014.

ekspansjonizmu - *vistar vaad*; można w tym miejscu doszukać się aluzji do aktywności Chin na arenie międzynarodowej³⁶.

Stosunki Japonii z Chinami dalekie są od ideału a Modi (choć nie kwestionuje konieczności wielostronnej współpracy z chińskimi władzami) niekoniecznie musi z obojętnością przyjąć fakt ciągłego powiększania się chińskiej strefy wpływów w Azji Południowej i Południowo-Wschodniej. Zarówno Indie, jak i Japonia mają spory terytorialne z Chinami. Ponadto władze obu państw niechętnie spoglądają na wzrost potęgi Chin i szukają sposobu na zwiększenie własnego bezpieczeństwa. Co ciekawe, chińskie media podkreślały raczej, że wizyta Modiego w Japonii miała przynieść większy zakres współpracy ekonomicznej, a nie budowanie jakiegokolwiek nieformalnego sojuszu przeciwko Chinom. Xi Jinping stwierdził, że więzi chińsko-japońskie nie ucierpią z powodu indyjsko-japońskiej przyjaźni³⁷.

Układ sił jest jednak bardziej skomplikowany - mając na uwadze regionalny układ sił i źródła napięć, Indie nie postrzegają Chin wyłącznie jako rywala, który może utrudnić uzyskanie statusu mocarstwa światowego - chiński kapitał oraz inwestycje w Indiach są wysoce pożądane, a Modi postawi raczej na pragmatyzm w tej kwestii. Ostatnie lata przyniosły znaczną ilość chińskich inwestycji w Gudżaracie, na co wpływ miała przychylna im polityka Modiego. Wkrótce po wizycie Modiego w Japonii, chiński prezydent Xi Jinping udał się z wizytą do Indii. Podpisano wówczas 12 umów bilateralnych³⁸. Zdecydowano również o rozpoczęciu współpracy w dziedzinie energii jądrowej. Warto zaznaczyć, że spotkanie odbyło się w Ahmadabadzie, który gościł już chińskich polityków podczas sprawowania przez Modiego urzędu premiera rządu stanowego w Gudżaracie³⁹.

Władze chińskie mają także popierać pełne członkostwo Indii w Szanghajskiej Organizacji Współpracy⁴⁰. Na początku lutego 2015 roku z wizytą w Pekinie (gdzie odbyło się trójstronne spotkanie ministrów spraw zagranicznych Rosji, Chin oraz Indii) przebywała indyjska minister spraw zagranicznych, Sushma Swaraj. W czasie spotkania zapowiedziano dalsze zwiększanie współpracy oraz przygotowano grunt pod planowaną na wiosnę wizytę indyjskiego premiera w Chinach; Xi Jinping podkreślił szczególną więź personalną łączącą go z Modim oraz poinformował o prawdopodobnym spotkaniu z nim w swoim rodzinnym stanie Shaanxi (Modi zaprosił niegdyś Jinpinga do Gudżaratu)⁴¹.

Chińska prasa dość krytycznie oceniła jednak chęć stworzenia silniejszych więzi między Indiami a Stanami Zjednoczonymi (w kontekście styczniowej wizyty Baracka Obamy w Delhi), w przeciwieństwie do chińskich przywódców, którzy formalnie wyrazili zadowolenie z polepszenia tych więzi, choć możliwe, że była to jedynie deklaracja kurtuazyjna.

Modi odwiedził Chiny w maju tego roku - efektem wizyty okazało się podpisanie wielu umów dwustronnych (dotyczących energii odnawialnej, sektora finansowego, infrastruktury, edukacji oraz badań naukowych). Obydwie strony zapewniły też, że zależy im na rozwiązaniu sporów granicznych (które pozostają nierozstrzygnięty od ponad pół wieku)⁴², choć nie należy się spodziewać,

³⁶ Znalezione w: http://articles.economictimes.indiatimes.com/2014-09-01/news/53441802_1_prime-minister-narendra-modi-pm-modi-skill-development dnia 29.09.2014.

³⁷ Znalezione w: <http://www.bbc.com/news/world-asia-china-29026153> dnia 29.09.2014.

³⁸ Więcej na temat przyszłej współpracy indyjsko-chińskiej: <http://www.bbc.com/news/world-asia-india-29249268>

³⁹ Znalezione w: <http://timesofindia.indiatimes.com/india/Highlights-of-Narendra-Modi-Xi-Jinping-talks/articleshow/42801477.cms> dnia 30.09.2014.

⁴⁰ Szanghajska Organizacja Współpracy jest regionalną organizacją polityczną, w skład której wchodzi: Chiny, Rosja, Kazachstan, Uzbekistan, Kirgistan oraz Tadżykistan; Indie są jednym z obserwatorów. Głównym celem Organizacji jest zwiększenie bezpieczeństwa w Azji Centralnej. Więcej na temat ewentualnego członkostwa Indii w SzOW: S. Tiezzi, *The New, Improved Shanghai Cooperation Organization*, znalezione w: <http://thediplomat.com/2014/09/the-new-improved-shanghai-cooperation-organization/> dnia 13.08.2014.

⁴¹ Znalezione w: <http://indianexpress.com/article/india/india-others/sushma-swaraj-leaves-for-home-after-concluding-maiden-china-visit/> dnia 13.08.2014.

⁴² Chodzi w tym miejscu o tzw. Linie aktualnej kontroli, wyznaczającej faktyczną granicę indyjsko-chińską w regionie Aksai Chin oraz problem granicy w regionie Himalajów Wschodnich.

aby taka deklaracja przyniosła faktyczne rozwiązanie - wiązałoby się to bowiem z uznaniem wyższości interesów jednej strony przez drugą, co stanowiłoby pewną porażkę o charakterze prestiżowym.

Szczególny wymiar ma w tym kontekście problem bezpieczeństwa i współpracy w regionie indopacyficznym. Modi dostrzega konieczność aktywnej roli Indii jako jednego z głównych gwarantów utrzymania bezpieczeństwa w regionie, co wymaga oczywiście efektywnej implementacji założeń polityki *Act East*, a także szczególnej współpracy z Japonią (zresztą i premier Shinzo Abe wydaje się rozumieć ten problem)⁴³. Należy zauważyć, że jeżeli tylko doktryna Modiego będzie obowiązywała przez dłuższy czas i będzie realizowana w sposób skuteczny, władze chińskie mogą mieć nieco utrudnioną penetrację regionu⁴⁴.

Jeżeli weźmie się pod uwagę coraz aktywniejszą rolę Indii na arenie międzynarodowej, dość zaskakująca może okazać się rezygnacja indyjskiego ministra obrony Manohara Parrikara z uczestnictwa w tzw. Dialogu Shangri (*Shangri-La Dialogue*), odbywającym się w Singapurze corocznym szczycie ministrów obrony oraz głównodowodzących armii państw regionu Azji oraz Pacyfiku (choć w spotkaniach biorą też udział przedstawiciele Stanów Zjednoczonych i Unii Europejskiej). Prawdopodobną przyczyną rezygnacji z uczestnictwa w spotkaniu była obawa, że większość jego uczestników będzie poszukiwała rozwiązań, które ograniczą zwiększającą się obecność Chin w regionie Morza Południowochińskiego czy Oceanu Indyjskiego (choć Chiny formalnie również są jednym z państw biorących udział w tych spotkaniach). Indie nie są zainteresowane w związku z tym ingerowaniem w asertywną politykę władz chińskich w regionie (choć oczywiście obawiają się jej), nadając priorytet próbom budowania partnerskich relacji z Chinami⁴⁵.

Indie a „Azja Zachodnia”

Modi wydaje się również dostrzegać konieczność budowy silniejszych więzi z państwami Bliskiego Wschodu (zwanego w Indiach Azją Zachodnią), co było raczej zaniedbanym kierunkiem polityki zagranicznej w czasach rządów jego poprzedników⁴⁶. W stosunkach z państwami Bliskiego Wschodu widoczny jest zresztą pragmatyzm nowego premiera - Modi nie zwraca uwagi na podziały polityczne czy ideologiczne w regionie, kierując się przede wszystkim wyszukiwaniem najlepszych - z punktu widzenia Indii - modeli współpracy. Z jednej strony Izrael pozostaje jednym z najważniejszych dostawców uzbrojenia i sprzętu wojskowego⁴⁷, z drugiej natomiast Indie chętnie importują irańską ropę i nie są nastawione entuzjastycznie wobec zachodnich sankcji⁴⁸. Warto przy tym wspomnieć, że Indie częściowo zamierzają finansować też budowę portu w irańskim mieście Chabahar⁴⁹.

Współpraca indyjsko-irańska ma stanowić pewną przeciwwagę wobec chińskich inwestycji w Pakistanie; ma to pozwolić Indiom na włączenie się w grę o wpływy na pograniczu Bliskiego Wschodu i Azji Południowej. Iran, którego stosunki z Zachodem pozostają wciąż bardzo napięte, dostrzega również korzyść w podjęciu współpracy z silnym partnerem, który w dodatku cieszy się dobrymi

⁴³ P. M. Cronin, D. M. Baruah, *The Modi Doctrine for the Indo-Pacific Maritime Region*, znalezione w: <http://thediplomat.com/2014/12/the-modi-doctrine-for-the-indo-pacific-maritime-region/>, dnia 2.12.2014.

⁴⁴ *Ibidem*.

⁴⁵ R. Pandit., *Parrikar, his deputy to skip Shangri-La Dialogue*, znalezione w: <http://timesofindia.indiatimes.com/india/Parrikar-his-deputy-to-skip-Shangri-La-Dialogue/articleshow/47434169.cms>, dnia 26.05.2015.

⁴⁶ C. Raja Mohan, *Modi and the Middle East: Towards a Link West Policy*, znalezione w: <http://carnegieendowment.org/2014/10/05/modi-and-middle-east-towards-link-west-policy/hr5o> dnia 5.10.2014.

⁴⁷ W lutym 2015 r. z wizytą w Indiach przebywał izraelski minister obrony Moshe Ya'alom (była to pierwsza w historii wizyta izraelskiego ministra obrony w Indiach); zapowiedziane zostało zwiększenie roli Izraela jako dostawcy broni do Indii. Zob. S. Miglani, *Israel says security ties with India out of the closet*, znalezione w: <http://in.reuters.com/article/2015/02/19/india-israel-idINKBN0LN14S20150219> dnia 19.02.2015.

⁴⁸ Znalezione w: <http://www.timesofisrael.com/netanyahu-meets-indian-counterpart-modi-in-new-york/>, dnia 2.05.2015.

⁴⁹ Chabahar odległy jest o około 200 km od pakistańskiego portu Gwadar, którego budowa została w znacznej części sfinansowana przez Chiny.

relacjami z USA i krajami europejskimi. Budowa portu pozwoli ponadto Indiom uzyskać łatwiejszy dostęp do Afganistanu (gdzie zresztą Indie pomagają od kilku lat w rozbudowie infrastruktury) z pominięciem terytorium Pakistanu⁵⁰.

Podsumowanie

Ład międzynarodowy w Azji ma charakter zdecydowanie wielobiegunowy, zaś Indie starają się zagwarantować sobie pozycję jednego z dominujących graczy. Ograniczanie charakterystyki walki o wpływy i korzyści strategiczne wyłącznie do rywalizacji chińsko-indyjskiej byłoby jednakże zbyt dużym uproszczeniem. Indie postrzegają Chiny jako największego rywala, choć zainteresowane są jednocześnie współpracą ekonomiczną i polityczną (w takim zakresie, w jakim ich interesy pozostają zbieżne). Przyjęcie bardziej konfrontacyjnej linii w polityce prawdopodobnie uznane zostałyby przez elity polityczne w Delhi za nierozsądne, przede wszystkim ze względu na niekorzystną dla Indii dysproporcję sił. Można się jednak spodziewać, że kształt relacji indyjsko-chińskich będzie wyznaczany przez obszary współpracy oraz obszary rywalizacji. Całościowy obraz azjatyckiego ładu regionalnego zależy jednak przede wszystkim od zachowania państw średnich i małych. W zależności od warunków oraz od decyzji elit rządzących, małe państwa będą w sposób skuteczny wpływać na dynamikę rozwoju relacji między mocarstwami. Z drugiej strony, przy zastosowaniu pewnych mechanizmów silniejsze państwa mogą w sposób skuteczny zagwarantować sobie kontrolę nad nimi. Indie są świadome takiej sytuacji, dlatego też strategie znane jako *neighbourhood first policy* czy *Act East* są skierowane w sposób szczególny na wytworzenie takiej sytuacji, która zagwarantuje Indiom korzystniejsze położenie na arenie międzynarodowej.

---

⁵⁰ H. Sandilya, *India, Iran and the West*, znalezione w: <http://thediplomat.com/2014/11/india-iran-and-the-west/> dnia 9.11.2014.

Bibliografia

Busvine Douglas, Modi seeks Japan's help for 'inclusive vision' on first big trip, znaleziono w: <http://www.reuters.com/article/2014/08/31/us-japan-india-idUSKBN0GU0YY20140831> dnia 30.08.2014.

Cronin Patrick N., Baruah Darshana N., The Modi Doctrine for the Indo-Pacific Maritime Region, znaleziono w: <http://thediplomat.com/2014/12/the-modi-doctrine-for-the-indo-pacific-maritime-region/>, dnia 2.12.2014.

Deo Neelam, Pradhan Karan, Indian Foreign Policy: Bangladesh and Beyond, znaleziono w: <http://thediplomat.com/2015/06/indian-foreign-policy-bangladesh-and-beyond/>, dnia 16 czerwca 2015.

Economy Elizabeth C., China's Imperial President. Xi Jinping Tightens His Grip, znaleziono w: <http://www.foreignaffairs.com/articles/142201/elizabeth-c-economy/chinas-imperial-president> Nov-Dec 2014.

Einhorn Bruce, Sri Lanka's President Loses an Election - and China Loses an Ally, znaleziono w: <http://www.businessweek.com/articles/2015-01-09/sri-lankas-president-loses-an-election-and-china-loses-an-ally#r=read> dnia 9.01.2015.

Goldberg Jacob, Myanmar's Great Power Balancing Act, znaleziono w: <http://thediplomat.com/2014/08/myanmars-great-power-balancing-act/> dnia 29.08.2014.

Grare Frederic, After Modi's Big Win: Can India and Pakistan Enhance Relations?, znaleziono w: <http://carnegieendowment.org/2014/08/11/after-modi-s-big-win-can-india-and-pakistan-enhance-relations/hkid> dnia 11.08.2014.

Jaffrelot Christophe, A Modi Doctrine?, znaleziono w: <http://carnegieendowment.org/2014/11/20/modi-doctrine> dnia 20.11.2014.

Miglani Sanjeev, Israel says security ties with India out of the closet, znaleziono w: <http://in.reuters.com/article/2015/02/19/india-israel-idINKBN0LN14S20150219> dnia 19.02.2015.

Olmstead Jordan, India-Pakistan Relations: A Destructive Equilibrium, znaleziono w: <http://thediplomat.com/2014/11/india-pakistan-relations-a-destructive-equilibrium/> dnia 2.11.2014.

Pandit Rajav, Parrikar, his deputy to skip Shangri-La Dialogue, znaleziono w: <http://timesofindia.indiatimes.com/india/Parrikar-his-deputy-to-skip-Shangri-La-Dialogue/articleshow/47434169.cms>, dnia 26.05.2015.

Parashar Sachin, India seeks its place in Indian Ocean ahead of Modi's China visit, znaleziono w: <http://timesofindia.indiatimes.com/india/India-seeks-its-place-in-Indian-Ocean-ahead-of-Modis-China-visit/articleshow/46273336.cms> dnia 17.02.2015.

Parashar Sachin, Narendra Modi's 'Mausam' manoeuvre to check China's maritime might, znaleziono w: <http://timesofindia.indiatimes.com/india/Narendra-Modis-Mausam-manoevre-to-check-Chinas-maritime-might/articleshow/42562085.cms> dnia 16.09.2014.

Raja Mohan C., A New Panchsheel, znaleziono w: <http://carnegieendowment.org/2014/10/09/new-panchsheel> dnia 9.10.2014.

Raja Mohan C., Modi and the Middle East: Towards a Link West Policy, znaleziono w: <http://carnegieendowment.org/2014/10/05/modi-and-middle-east-towards-link-west-policy/hr5o> dnia 5.10.2014.

Raja Mohan C., Modi cricket's diplomacy: Renewing political contact with Pakistan, znalezione w: <http://indianexpress.com/article/opinion/columns/modis-cricket-diplomacy-renewing-political-contact-with-pakistan/> dnia 13.02.2015.

Raja Mohan C, Modi's Diplomacy: Yoga, Democracy and India's Soft Power, znalezione w: <http://indianexpress.com/article/opinion/columns/modis-diplomacy-yoga-democracy-and-indias-soft-power/2/>, dnia 15.12.2014.

Raja Mohan C., Narendra Modi and the Ocean: Maritime Power and Responsibility, znalezione w: <http://carnegieendowment.org/2015/03/12/narendra-modi-and-ocean-maritime-power-and-responsibility/i3te>, dnia 12.03.2015.

Raja Mohan C., Reimagining the Triangle, znalezione w: <http://carnegieendowment.org/2015/04/20/reimagining-triangle/i7h7>, dnia 20.04.2015.

Raja Mohan C., States and the SAARC, znalezione w: <http://carnegieendowment.org/2014/11/29/states-and-saarc/hvpp> dnia 29.11.2014.

Raja Mohan C., Two-Speed Regionalism, znalezione w: <http://carnegieendowment.org/2015/06/24/two-speed-regionalism/ib02>, dnia 24.06.2015.

Sandilya Hrishabh, India, Iran and the West, znalezione w: <http://thediplomat.com/2014/11/india-iran-and-the-west/> dnia 9.11.2014.

Taneja Kabir, Decoding Afghanistan President Ashraf Ghani's Visit to India, znalezione w: <http://www.dnaindia.com/analysis/standpoint-decoding-afghanistan-president-ashraf-ghani-s-visit-to-india-2081397> dnia 28.04.2015.

O autorze: Łukasz Kaliciak, student studiów II stopnia w Instytucie Stosunków Międzynarodowych Uniwersytetu Warszawskiego (specjalizacje: Biznes i Polityka Indii, Studia Badań nad Afryką oraz Bliskim i Środkowym Wschodem). Studiował również na Uniwersytecie im. Jawaharlala Nehru w New Delhi oraz na Uniwersytecie Stambulskim. Odbił miesięczne praktyki w Ambasadzie RP w New Delhi.

WOJCIECH LIEDER

Szwecja - opiekuńcze państwo dobrobytu

(Sweden - protective welfare state)*

Abstrakt: Jeszcze przed wybuchem II wojny światowej świat obiegła wzdłuż i wszerz książka amerykańskiego dziennikarza Marquisa Childsa pt. „Sweden: the Middle Way”, w której zachwalał on dokonania Szwedów na rzecz równości społecznej, godzenia gospodarki wolnorynkowej i interwencjonizmu państwa. Szwedzki model państwa opiekuńczego oparty został m.in. na kolektywnej pracy, z której efektów korzystać mogą wszyscy obywatele Królestwa Szwecji. Wspólnie również bierze się odpowiedzialność za bezpieczeństwo ogólnospołeczne.

Abstract: Before the outbreak of the Second World War, the book of American journalist Marquis Childs "Sweden: The Middle Way" announced to the world that the Swedes made social equality, reconciliation of free market economy and state intervention political model. The Swedish welfare state model was based on a shared, collective work, therefore the effects can be used by all citizens of the Kingdom of Sweden. They together also takes responsibility for the safety of society as a whole.

Słowa kluczowe: Szwecja, państwo opiekuńcze, bezpieczeństwo, trygghet, socjaldemokracja

* Tekst nie aspiruje do całościowego opisu szwedzkiego modelu państwa opiekuńczego. Stanowi jedynie opis genezy powstania państwa opiekuńczego oraz poszczególnych rozwiązań związanych z zapewnieniem ogólnospołecznego bezpieczeństwa wewnątrz modelu.

Państwo dobrobytu, państwo opiekuńcze, welfare state - pojęcia używane często jako zamienniki niezupełnie są synonimami. Termin *państwo dobrobytu* jest określeniem modelu państwa, które poprzez zapewnianie wysokiego standardu życia obywateli prowadzi do celu zawartego w samym pojęciu - do dobrobytu. Dobrobyt, rozumiany jako stan wysokiego zaspokojenia potrzeb bytowych i kulturalnych ludności¹, jest zatem określeniem finalnym, a owe *państwo dobrobytu* staje się tym samym określeniem takiego modelu państwa, które już zapewniło swoim obywatelom wysoki standard życia. Z kolei termin *państwo opiekuńcze* odnosi się raczej do czysto instytucjonalnego wymiaru. *Opieką* ze strony państwa są w takim przypadku ubezpieczenia społeczne, gwarancje i świadczenia socjalne. Natomiast elementem scalającym wyżej wymienione pojęcia jest *welfare state* (ang.) - termin zawierający pewien ładunek ideologiczny sugerujący zmianę w dotychczasowej działalności państwa, a nawet lepszy porządek społeczny. Sugeruje: skojarzenie stabilizacji ustrojowej, odporność na przewroty socjalne, a także ustrój społeczeństwa znajdującego się w pół drogi między kapitalizmem a socjalizmem².

Wbrew obiegowej opinii, dzisiejszy wysoki standard życia przeciętnego Szweda nie jest zasługą „jednego pokolenia”. Jest zasługą wytężonej pracy wielu generacji na przestrzeni setek lat.

Na początku XIX wieku Szwecja była jednym z najbiedniejszych krajów Europy. Symptomatyczny był fakt, że Thomas Malthus³ przykładami ze Szwecji ilustrował swą tezę o nieuchronnej nędzy i głodzie⁴.

Sytuacja zaczęła ulegać zmianie w drugiej połowie XIX wieku. Przetomowym okazał się rok 1866, w którym zreformowano strukturę parlamentu (Rikstag); dotychczasowy 4-izbowy parlament stanowy zastąpiony został przez 2-izbowy, pochodzący z wyborów ograniczonych przez cenzus majątkowy i płeć⁵. W wyniku zniesienia podziału na stany Szwecja stała się krajem liberalnym. Skutkowało to szybkim rozwojem gospodarki i życia politycznego kraju. Ekonomiczny „pościg” za krajami uprzemysłowionymi był możliwy m.in. dzięki innowacyjności i wynalazczości samych Szwedów, który w połączeniu z tradycjami kolektywistycznymi doprowadził do ukształtowania się obrazu mieszkańców tego kraju jako zaradnych i pomysłowych.

W 1889 roku powstała Szwedzka Socjaldemokratyczna Partia Robotnicza (SAP, *Socialdemokraterna*) - partia polityczna, która wywarła największy wpływ na wzrost standardu życia i zamożności obywateli tego biednego dotąd skandynawskiego państwa.

Szwedzka Socjaldemokratyczna Partia Robotnicza w okresie początkowym była ugrupowaniem nielicznym i pozbawionym reprezentacji parlamentarnej. Stąd też taktyka partii zorientowana została w dwóch podstawowych kierunkach. Z jednej strony - na demokratyzację ordynacji wyborczej (obniżenie cenzusów) w celu uzyskania dostępu do parlamentu; z drugiej strony - na poszerzenie wpływów partii w ruchu związkowym celem zagwarantowania sobie stałej bazy oddziaływania politycznego i mobilizacyjnego. Istotnym wydarzeniem w drugim z wymienionych zakresów stało się powołanie w 1898 roku ogólnokrajowej centrali związkowej, *Landsorganisation* (LO). Jej liczebność szybko rosta; z 37 tysięcy członków w chwili powstania do 160 tysięcy w 1905 roku⁶. SAP zaczęła ściśle współpracować z LO⁷. W odpowiedzi na powstanie *Landsorganisation* narodziło się centralne zrzeszenie

¹ A. Pawlik, Słownik wiedzy ekonomicznej, Kielce 2010, s. 53.

² *Ibidem*, s. 240.

³ Malthus Thomas Robert, urodzony 14 lub 17 lutego 1766 w Rookery (hrabstwo Surrey), zmarł 23 grudnia 1834, Catherine (hrabstwo Somerset) - ekonomista brytyjski, duchowny anglikański; profesor college'u w Haileybury; jeden z głównych przedstawicieli szkoły klasycznej w ekonomii; twórca teorii ludnościowej (maltuzjanizm); badania nad problemami płac i pieniądza; *Prawo ludności, Principles of Political Economy* (Malthus Thomas, <http://encyklopedia.pwn.pl/haslo/3936872/malthus-thomas-robert.html>, dnia 01.02.2015).

⁴ J. Szewczyk, Szwecja, Warszawa 1978, s. 88.

⁵ Szwecja. *Historia*, znalezione w: <http://encyklopedia.pwn.pl/haslo.php?id=4575456> dnia 01.02.2015.

⁶ T. Cieślak, Zarys historii najnowszej krajów skandynawskich, Warszawa 1978, s. 121 w: *Systemy polityczne współczesnej Skandynawii*, M. Grzybowski (red.), Warszawa 1989, s. 159-160.

⁷ Do roku 1990 każdy członek LO był jednocześnie członkiem SAP.

pracodawców (Svenska Arbetsgivareförening) mające na celu artykułowanie postulatów w stosunku do LO. Organizacja ta powstała w 1902 roku.

Posunięcia socjaldemokratów przyniosły oczekiwane skutki - wzrost popularności SAP - i w konsekwencji w szwedzkim parlamencie w 1896 roku zasiadł pierwszy socjaldemokrata. Był nim Hjalmar Branting. Zdecydowana dynamizacja działań nastąpiła w 1917 roku kiedy w SAP doszło do rozłamu. Był on następstwem „obrania kursu” na reformistyczne metody kształtowania kapitalistycznej Szwecji. Z partii wystąpili komuniści i rewolucyjni socjaliści. W 1920 roku Hjalmar Branting stanął na czele rządu.

Przełomowym rokiem dla socjaldemokratów okazał się rok 1928, w którym SAP wysunęła zainspirowany pracami ekonomistów szkoły sztokholmskiej⁸ program, zawarty w doktrynie „domu ludu” (*folkhemmet*). Program zwany zamiennie także „szwedzką drogą pośrednią między kapitalizmem a socjalizmem” został oparty na zasadach rozwoju spółdzielczości i samorządności, dużej redystrybucji dochodu narodowego przez progresywny system podatkowy, solidaryzmu społecznego, uniwersalizmu.

Postulaty te zostały wysunięte w najlepszym z możliwych momencie. W 1929 roku świat ogarnął *Wielki kryzys*. *Folkhemmet* oferował społeczeństwu szwedzkiemu najkorzystniejszy plan wyjścia z kryzysu i ustalenia nowego porządku gospodarczego. Poza tym socjaldemokraci mieli silny argument do walki z innymi ugrupowaniami. Mianowicie w Stanach Zjednoczonych Ameryki rządził w tym czasie niemalże bliźniaczy ideologicznie⁹ rząd na czele z Franklinem Delano Roosevelt'em, który implementując założenia tzw. „Nowego Ładu” (ang. *New Deal*) skutecznie zwalczał następstwa światowego załamania gospodarczego. Wyborcy w Szwecji, bacznie obserwując poczynania Amerykanów, w 1932 roku obdarzyli kredytem zaufania Szwedzką Socjaldemokratyczną Partią Robotniczą, która w oparciu o zasadę konsensusu i współpracy większości partii w Rikstagu utrzymywała ster rządów nieprzerwanie przez następne 44 lata¹⁰. Socialdemokraterna rozpoczęła tym samym wdrażanie idei welferyzmu w oparciu o rozbudowany model państwa opiekuńczego.

Kroki szwedzkiego rządu w latach 1939-1945 okazały się jak najbardziej trafne. Polityka neutralności przez cały okres trwania II wojny światowej chroniła gospodarkę szwedzką przed destruktywnymi skutkami konfliktów militarnych. Niewątpliwy sukces gospodarczy Szwedzi zawdzięczali także sprawnym działaniom dyplomatów, którzy potrafili znaleźć konsensus w stosunkach z Trzecią Rzeszą i Aliantami. Prowadząc bardzo korzystny obrót handlowy z obiema stronami konfliktu (zwłaszcza eksport surowca niezbędnego do prowadzenia wojny - rudy żelaza, a także eksport drewna, rud miedzi, cynku i ołowiu), Szwecja z kraju zacoфанego i zadłużonego stała się jednym z najbardziej uprzemysłowionych państw Europy. Ogromne profity wynikające z handlu przyczyniły się do poprawy życia obywateli Szwecji.

Trygghet, czyli bezpieczeństwo po szwedzku

Bezpieczeństwo ekonomiczne i socjalne jest jedną z najsilniej odczuwanych potrzeb w społeczeństwach dobrobytu, dlatego Szwedów, którzy mają nawet specjalne określenie tego stanu: *trygghet*, szczególnie to dotyczy. *Trygghet* oznacza nie tylko bezpieczeństwo (*säkerhet*), ale także

---

⁸ Szkołę sztokholmską tworzyli wybitni ekonomowie: Knut Wicksell, Gunnar Myrdal, Bertil Ohlin, Erik Lindhal, Erik Lundberg i Gustaw Cassel, którzy byli jednocześnie członkami Szwedzkiej Socjaldemokratycznej Partii Robotniczej (SAP), bądź ściśle z nią współpracowali.

⁹ Założenia tzw. *Nowego Ładu* F.D. Roosevelt'a i Socialdemokraterna opierały się na ideach interwencjonizmu państwowego wysuniętych niemalże w tym samym czasie, aczkolwiek tworzone niezależnie od siebie, przez brytyjskiego ekonomistę John'a Maynard'a Keynes'a i przedstawicieli tzw. szwedzkiej szkoły ekonomii (szkoły sztokholmskiej).

¹⁰ Budowy „domu ludu” nie przerwała nawet II wojna światowa. Szwecja jako jedyny kraj skandynawski nie brał militarnego udziału w tym konflikcie.

dobre samopoczucie, poczucie pewności siebie, zabezpieczenia bytu oraz pokój ducha¹¹. Pojęcie *trygghet* wiąże się innym szwedzkim terminem - *Folkhemmet*.

Pojęcia *Folkhemmet* (dosł. dom ludowy) jako pierwszy użył prawnik polityk, profesor geografii i politologii na Uniwersytecie w Uppsali, Rudolf Kjellén w pracy pt. *Der Staat als Lebensform (Państwo jako forma życia)* opublikowanej w 1916 roku. Pojęcie to uzyskało nową treść dzięki przewodniczącemu partii socjaldemokratycznej, Per Albin Hanssonowi, który w latach 1932-1936 oraz 1936-1946 piastował urząd premiera. Podczas historycznego wystąpienia 18 stycznia 1928 roku Hansson powiedział w Rikstagu: „Kiedyś musi nastąpić chwila, kiedy społeczeństwo klasowe Szwecji zostanie zastąpione przez szwedzki <<dom ludowy>>” (*Det måste en gång bli så att klassamhället Sverige avlöses av „folkhemmet” Sverige*)¹². Jak wskazuje sama nazwa *Folkhemmet*, Szwecja miała stać się dobrym domem dla wszystkich obywateli. W myśl zasady uniwersalizmu i sprawiedliwości społecznej stopniowo zwiększała się ilość świadczeń socjalnych. Sukcesywnie wprowadzano powszechne emerytury i powszechną opiekę zdrowotną. Związki zawodowe w wyniku porozumienia z socjaldemokratycznym rządem wywalczyły płatne urlopy. Edukacja na każdym szczeblu stała się bezpłatna. W zamian każdy obywatel zgodził się odprowadzać do budżetu dużą część swoich dochodów po to, aby je potem redystrybuować w postaci wyżej wymienionych świadczeń. W zamyśle władz szwedzkie społeczeństwo miało stać się bezklasowe, w którym lansowana będzie polityka równych szans. *Folkhemmet* (i jego „pokłosie” w postaci *trygghet*) stał się „marką” rozpoznawalną na całym świecie.

Zjawisko alkoholizmu (szwedzka „polityka alkoholowa”)

Szwedzi kompleksowo zajęli się problemem nadmiernego spożywania alkoholu w swoim kraju, gdyż zjawisko pijaństwa było do lat 50-tych XX wieku powszechne. Niosło za sobą także wiele pejoratywnych skutków - od problemów w relacjach interpersonalnych i społecznych do dużej liczby wypadków samochodowych spowodowanych przez pijanych kierowców. O powadze problemu jakim było w Szwecji nadużywanie i brak umiaru w spożywaniu alkoholu świadczy chociażby fakt, że pierwsze próby rozprawienia się z tym ambarasem podjęto już w drugiej połowie XVIII wieku.

Aby przeciwdziałać zjawisku pijaństwa, w 1955 roku państwo szwedzkie utworzyło sieć sklepów pod nazwą *Systembolaget*. Tym samym całkowicie zmonopolizowało ono rynek produktów alkoholowych z zawartością alkoholu powyżej 3,5% (produkty z mniejszą zawartością czystego alkoholu są ogólnodostępne). Obecnie na terenie Królestwa Szwecji działa 421 sklepów oraz 508 agentów (obsługujących małe miejscowości, w których nie działają sklepy). Sklepy te czynne są w dni powszednie w godzinach 10:00-18:00 i w soboty w godzinach 10:00-13:00¹³. Przy liczbie ludności sięgającej 10 milionów jest to jednak niezbyt pokaźna ilość. W całym Sztokholmie zamieszkałym przez ponad 800 000 ludzi jest ich 24¹⁴, w Göteborgu liczącym ponad 500 000 mieszkańców 12¹⁵, a w 300-tysięcznym Malmö 8¹⁶. Co ciekawe, przepisy regulujące dostępność alkoholu są bardzo skrupulatne - m.in. aby zakupić alkohol w sieci sklepów *Systembolaget* trzeba ukończyć 21 rok życia; w restauracjach alkohol dostępny jest już dla osiemnastolatków. Podatek nakładany na alkohole wysokoprocentowe wynosi 60-82% (wyższe wartości zaobserwować można jedynie w Norwegii i Finlandii).

¹¹ T. Walat, „Czego boją się Szwedzi? Panikarze Europy”, *Polityka*, 27.02.2007, znalezione w: <http://www.polityka.pl/swiat/analizy/211590,1,czego-boja-sie-szwedzi.read> dnia 01.02.2015.

¹² J. Kubitsky, *Alfabet szwedzki*, Warszawa 2011, s. 55.

¹³ *Our stores*, znalezione w: <http://www.systembolaget.se/English/Our-stores/> dnia 01.02.2015.

¹⁴ *Sök efter butik och ombud*, znalezione w: <http://www.systembolaget.se/Butik--Ombud/?searchquery=sztokholm&hitsoffset=0&page=1&ny=True&ny=True> dnia 01.02.2015.

¹⁵ *Sök efter butik och ombud*, znalezione w: <http://www.systembolaget.se/Butik--Ombud/?searchquery=goteborg&hitsoffset=0&page=1&ny=True> dnia 01.02.2015.

¹⁶ *Sök efter butik och ombud*, znalezione w: <http://www.systembolaget.se/Butik--Ombud/?searchquery=malmo&hitsoffset=0&page=1&ny=True> dnia 01.02.2015.

Osobom, którym system ten może wydawać się bardzo restrykcyjny warto przywołać przepis wprowadzony w życie w 1917 roku, a zniesiony dopiero w 1955 roku. Mianowicie funkcjonowały tzw. księgi racjonowania alkoholu (*modbok*), w których zapisywane były wszystkie zakupy alkoholu dokonywane przez klientów. Każdy zakup był więc rejestrowany i poddawany kontroli. Dzięki temu systemowi możliwe było unikanie sprzedaży osobom uzależnionym od alkoholu¹⁷.

Szwedzka „wizja zero” (bezpieczeństwo na drogach)

Vision Zero Initiative (VZI) - to nazwa szwedzkiego programu badań i wdrażania rozwiązań mających na celu sukcesywne zmniejszanie liczby wypadków drogowych i co za tym idzie - ofiar. Jest to program stworzony z inicjatywy szwedzkiego rządu oraz firm i organizacji pozarządowych¹⁸. Celem przewodnim działania VZI jest sentencja „Nie akceptujemy żadnych ofiar śmiertelnych w ruchu drogowym”.

„Systemy transportowe są zaprojektowane dla maksymalnej wydajności i mobilności, a nie bezpieczeństwa. Oznacza to, że użytkownicy dróg są odpowiedzialni za swoje bezpieczeństwo. Inicjatywa Zero Vision ma odmienne podejście. Główny ciężar odpowiedzialności za bezpieczeństwo kładziemy na projektantów systemu, ponieważ zdajemy sobie sprawę z ludzkich słabości.”¹⁹ - takie stwierdzenie widnieje na oficjalnej stronie internetowej VZI. Sentencja ta jest jednocześnie kwintesencją istoty działania szwedzkiej „wizji zero”, która postuluje obarczenie odpowiedzialnością za bezpieczeństwo już nie tylko użytkowników dróg, ale też wszystkie osoby odpowiedzialne za budowę, konserwację i modernizację systemów transportowych oraz producentów samochodów. Determinantą dla jakich działań była i jest ta inicjatywa?

Przede wszystkim jest to nacisk na poprawę jakości nawierzchni dróg. W tym celu szwedzkie Ministerstwo Transportu monitoruje na bieżąco wszystkie utwardzone drogi za pomocą pojazdów wyposażonych w urządzenia, które zbierają dane na temat stanu nawierzchni. Następnie dane są gromadzone i na podstawie raportów wydawane są decyzje o remontach lub kompleksowych wymianach nawierzchni na całych odcinkach dróg (sam proces naprawy/modernizacji drogi odbywa się w wysoce zmechanizowany sposób).

Tradycyjne bariery energochłonne zastępowane są przez system stalowych lin mocowanych na stalowych słupkach. Lina taka jest tańsza (w zakupie i utrzymaniu), praktyczniejsza i bezpieczniejsza od tradycyjnych rozwiązań. Montuje się ją w miejscach szczególnie narażonych na niebezpieczeństwo wypadnięcia poza drogę (ostre zakręty), ale także w celu zapobieżenia wyprzedzania w miejscach do tego nieprzystosowanych (stalową linę mocuje się przez środek drogi).

Charakterystyczna jest również budowa skrzyżowań i odcinków poprzedzających przejścia dla pieszych. Skrzyżowania (nowo budowane są zazwyczaj o ruchu okrężnym) charakteryzują się tym, iż tuż przed przejściami dla pieszych występuje tam garb zwalniający oraz tym, że poblizkie skrzyżowania na ogół jest niezabudowane (znacznie lepsza widoczność otoczenia drogi).

Wszystkim tym staraniom ze strony państwa wtórują też organizacje pozarządowe i koncerny. Na ulicach szwedzkich miast i w mediach prowadzone są kampanie nakłaniające do „zdjęcia nogi z gazu”. Kwintesencją *trygghet* jest także już tradycyjnie koncern Volvo. Na taki obraz samochodów marki Volvo składa się wiele czynników. Solidna konstrukcja aut pozwala koncernowi utrzymywać się w ścisłej czołówce badań bezpieczeństwa za pomocą tzw. crash testów (kontrolowanym zderzeniem aut przy określonej prędkości w przeszkodę lub inny pojazd, w warunkach laboratoryjnych, w celu

¹⁷ E. Karpowicz, Instrumenty polityki państwa wobec alkoholu stosowane w krajach rozwiniętych, Kancelaria Sejmu. Biuro Studiów i Ekspertyz, Warszawa 1997, s. 12.

¹⁸ Pełne zestawienie firm i organizacji należących do Vision Zero Initiative jest dostępne w Internecie: <http://www.visionzeroinitiative.se/en/Search-Companies/> dnia 01.02.2015.

¹⁹ Vision Zero Initiative, znalezione w: <http://www.visionzeroinitiative.se/en/Concept/The-vision-zero/> dnia 01.02.2015.

sprawdzenia systemów bezpieczeństwa) Niebagatelne znaczenie ma również wynalezienie przez szwedzkiego inżyniera Nilsa Bohlina trzypunktowych pasów bezpieczeństwa, które szybko stały się obowiązkowym wyposażeniem wszystkich aut. Spośród najnowszych *nowinek* z zakresu bezpieczeństwa są montowane w modelu Volvo V40 poduszki powietrzne chroniące pieszego oraz inteligentne systemy pozwalające uniknąć kolizji (automatyczne hamulce uaktywniające się w przypadku niebezpieczeństwa na drodze).

Kolejnym elementem szwedzkiego programu są kamery i fotoradary. W ostatnich latach niemal we wszystkich niebezpiecznych lub gęściej zabudowanych terenach pojawiły się kamery rejestrujące przekraczanie nakazanej prędkości lub inne przewinienia. Mandaty stały się niebotycznie wysokie i stanowią obecnie poważne źródło finansowania przedsięwzięć zmierzających do poprawy bezpieczeństwa²⁰.

Judykatywa

W Szwecji występują dwa rodzaje sądów, każdy składa się z trzech instancji: sądy powszechne (sądy rejonowe, sądy apelacyjne i Sąd Najwyższy) i ogólne sądy administracyjne (powiatowe sądy administracyjne, administracyjne sądy apelacyjne, Najwyższy Sąd Administracyjny)²¹.

Szwedzka Rada ds. Zapobiegania Przemocności (*Brottsförebyggande rådet* - skrót: Brå) jest urzędem, którego celem jest zmniejszanie przejawów przestępczości w społeczeństwie. Do zadań *Brå* należą: przedstawianie faktów i rozpowszechnianie wiedzy o przestępczości i pracach ukierunkowanych na jej zapobieganie, pomaganie takim urządzeniom jak policja, prokuratura, sądy i służba więzienna poprzez ustalanie, które metody pracy działają najlepiej i badanie poziomu zaufania do tych metod w społeczeństwie, a także wspomaganie lokalnych inicjatyw zapobiegania przestępczości. *Brå* prowadzi oficjalną statystykę kryminalną w Szwecji. Na jej podstawie można sprawdzić liczbę przestępstw zgłoszonych w danym roku. *Brå* wchodzi w skład organów ścigania i wymiaru sprawiedliwości, które są organami odpowiedzialnymi za bezpieczeństwo i spokój społeczny. Ich zadania polegają między innymi na zapobieganiu i badaniu przestępstw, poddawaniu czynów przestępczych ocenie sądu, pilnowaniu by orzeczone kary podlegały wykonaniu oraz ochronie praw ofiar przestępstw²².

Charakterystyczny dla szwedzkich więzień jest wysoki standard bezpieczeństwa skazanych, systemu monitoringu i kontroli więźniów, wyposażenia. W dodatku każdy skazany ma możliwość zdobycia wykształcenia średniego w trakcie odbywania kary.

Sens wymierzania kary pozbawienia wolności w Szwecji nie wiąże się z faktem umieszczenia przestępcy w „piekle więziennym” (rozumianym jako ciągły strach o naruszenie prywatności, ciąg szykan i obaw przed innymi skazanymi), lecz traktowane jest jako swoista „motywacja” poddania się procesowi resocjalizacji w celu szybszego opuszczenia zakładu karnego.

Innym przykładem ograniczenia wolności osoby popełniającej przestępstwo jest zastosowanie kary w postaci elektronicznej opaski. Po orzeczeniu kary przez sąd do domu skazanego przychodzi dwóch emerytowanych funkcjonariuszy policji (najczęściej niepełniących czynnej służby, „dorabiających” do emerytury). Przy pomocy urządzenia działającego na zasadzie sonaru mierzy się mieszkanie i tworzy trójwymiarowy model pomieszczeń. Dane zostają wysłane do nadajnika ustawionego w centralnym punkcie mieszkania. Nadajnik ma za zadanie kontrolować czy opaska nie przekracza granic wcześniej ustalonych przez sonar. Opaska mocowana jest nad kostką skazanego. Przez okres kary skazany musi poruszać się jedynie w obrębie mieszkania. Może także wychodzić

²⁰ T. Walat, „Szwedzka wizja zero - drogi bez śmiertelnych wypadków. Szwedzka jazda”, *Polityka*, 04.09.2010, znalezione w: <http://www.polityka.pl/swiat/analizy/1508188,1,szwedzka-wizja-zero---drogi-bez-smiertelnych-wypadkow.read> dnia 01.02.2015.

²¹ Government Offices of Sweden, Courts, znalezione w: <http://www.government.se/sb/d/2708/a/15150> dnia 01.02.2015.

²² Om Brottsförebyggande rådet, znalezione w: <http://www.bra.se/bra/om-bra.html> dnia 01.02.2015.

do pracy - po wcześniejszym ustaleniu godzin nieobecności w mieszkaniu. Funkcjonariusze o każdej porze dnia i nocy mogą skontrolować skazanego - pobrać krew w celu sprawdzenia czy osoba nie zażywała narkotyków bądź nie spożywała alkoholu. W dodatku skazany musi uczestniczyć raz w tygodniu w spotkaniach, na których można dowiedzieć się „dlaczego nie warto spożywać alkoholu” (w przypadku wyroku orzeczonego w wyniku prowadzenia samochodu po spożyciu alkoholu przez skazanego). Całość kary „zwieńcza” opłata za koordynację odbywania kary w wysokości 1500 SEK. Kara jest nie tyle dotkliwa, co uciążliwa. W ostatecznym rozrachunku państwo nie jest obciążone kosztami odbywania kary przez skazanego (wręcz odwrotnie, jeszcze na tym zarabia).

Z elektronicznej bransolety mogą korzystać osoby skazane na najwyżej pół roku pozbawienia wolności. O jej przyznanie mogą też występować przestępcy z dłuższymi wyrokami w ostatnich miesiącach ich odsiadania²³.

Według szwedzkich statystyk im łagodniejszy jest wyrok, praca społeczna czy elektroniczna obroża, tym mniejsze ryzyko recydywy²⁴.

Korupcja

Szwedzka korupcja. Ten oksymoron jest na tyle silny, że sprawia wrażenie trudnego nawet do wymówienia. W rankingu *Indeks Percepcji Korupcji (Corruption Perceptions Index)* opublikowanym przez Transparency International z 2012 roku, Szwecja zajęła miejsce 4 z wynikiem 88 punktów (w skali od 0-100, gdzie 0 oznacza największą korupcję, a 100 najwyższą przejrzystość)²⁵.

Przejrzystość administracji państwowej jest efektem przemyślanej edukacji przyszłych urzędników (już podczas studiów odbywają oni różnego rodzaju zajęcia mające na celu zachęcanie ich do sumiennego wykonywania obowiązków) oraz stanowienia prawa, które otwarcie piętnuje niepożądane zachowania. W konstytucji Królestwa Szwecji jest zapis, który zapewnia specjalną ochronę dla tzw. *whistleblowers* - czyli osób ujawniających nieprawidłowości w administracji. Jeśli ktoś zdecyduje się poinformować o tym media lub prokuraturę, ma zagwarantowaną pełną anonimowość i prawną ochronę. Ujawnienie źródła przecieku jest niedopuszczalne i karalne, a to tworzy naturalny mechanizm kontrolny²⁶. Bardzo ważną rolę odgrywa również Instytut Antykorupcyjny (*Institutet mot mutor*), który jest organizacją non-profit założoną w 1923 roku. Do jego zadań należy: promowanie dobrych praktyk w biznesie i społeczeństwie, walka z korupcją na wszystkich szczeblach władzy, informowanie organizacji biznesowych, instytucji rządowych i mediów o nieprawidłowościach związanych z popełnieniem lub zagrożeniem popełnienia czynów korupcyjnych²⁷.

W mity obrosła również szwedzka przejrzystość życia publicznego, ale i częściowo prywatnego. To właśnie w Szwecji możemy dowiedzieć się ile zarabia premier, parlamentarzysta czy nawet sąsiad. Aby sprawdzić gdzie zamieszkuje dawny znajomy, o którym wiemy tylko, że wyjechał do Szwecji, wystarczy skorzystać z internetowego serwisu *hitta.se*. Jeśli na drodze ktoś spowoduje kolizję i będzie chciał uciec z miejsca wypadku wystarczy wysłać sms (na numer 71456), w którego treści wpisujemy dane z tablicy rejestracyjnej, a po kilku sekundach otrzymamy wiadomość zwrotną z danymi teleadresowymi delikwenta.

²³ A. Nowacka-Isaksson, „Szwedzkie więzienia lepsze od wolności?”, *Rzeczpospolita*, 16.06.2010, <http://www.rp.pl/artykul/494675.html> dnia 01.02.2015.

²⁴ T. Walat, „Więzienia w Szwecji. Więzienia do leczenia”, *Polityka*, 20.02.2010, znalezione w: <http://www.polityka.pl/swiat/analizy/1501213,1,wiezienia-w-szwecji.read> dnia 01.02.2015.

²⁵ Corruption Perceptions Index 2012, znalezione w: <http://www.transparency.org/cpi2012/results> dnia 01.02.2015.

²⁶ M. Libicka, „Nie ma korupcji, gdy u steru są najmądrzejsi obywatele”, *Polska The Times*, 26.03.2009, znalezione w: <http://www.polskatimes.pl/artykul/98676,nie-ma-korupcji-gdy-u-steru-sa-najmadrzejsi-obywatele,1,id,t,sa.html> dnia 01.02.2015.

²⁷ Institutet Mot Mutor, znalezione w: <http://www.institutetmotmutor.se/om-oss> dnia 01.02.2015.

Podsumowanie

Szwedzki model państwa opiekuńczego przechodzi kolejne zmiany. Ewoluuje w kierunku bardziej liberalnych rozwiązań. Część obowiązków i zadań, które dotychczas spoczywały na administracji państwowej, zaczyna przejmować samo społeczeństwo. Dzięki temu obywatele czują się bezpieczniej, gdyż sami partycypują we władzy i mają realny, często bezpośredni wpływ na kierunki rozwoju społeczeństwa. Niezmienna od wielu lat pozostaje chęć zachowania i wzmocnienia poziomu bezpieczeństwa. Nie dziwi zatem fakt, że Szwedzi tak mocno angażują się w projekty mające na celu redukcję spożycia alkoholu w obawie przed jego destrukcyjnym społecznym działaniem. Akceptują jedno z najbardziej restrykcyjnych przepisów ruchu drogowego, pilnują praworządności sumiennie przestrzegając prawa, nie godzą się na jakąkolwiek formę korupcji. Wszystkie te wysiłki mają na celu wzmocnienie poczucia bezpieczeństwa i pewności jutra. Wzmocnienie *trygghet*.

Bibliografia

- Blanning Timothy Charles William (red.), Zarys historii Europy. Dziewiętnasty wiek, Warszawa 2012.
- Cieślak Tadeusz, Zarys historii najnowszej krajów skandynawskich, Warszawa 1978.
- Esping-Andersen Gøsta, Trzy światy kapitalistycznego państwa dobrobytu, Warszawa 2010.
- Grzybowski Marian, Systemy polityczne współczesnej Skandynawii, Warszawa 1989.
- Karpowicz Ewa, Instrumenty polityki państwa wobec alkoholu stosowane w krajach rozwiniętych, Kancelaria Sejmu. Biuro Studiów i Ekspertyz, Warszawa 1997.
- Kochanowicz Jacek, Państwo dobrobytu, PWN Biznes, dostępne w Internecie:
<http://biznes.pwn.pl/haslo/3953947/panstwo-dobrobytu.html> dnia 01.02.2015.
- Kraus Katrin, Geisen Thomas, Piątek Krzysztof, Państwo socjalne w Europie: historia, rozwój, perspektywy, Toruń 2005.
- Kubitsky Jacek, Alfabet szwedzki, Warszawa 2011.
- Libicka Monika, „Nie ma korupcji, gdy u steru są najmądrzejsi obywatele”, Polska The Times, 26.03.2009, znalezione w: <http://www.polskatimes.pl/artukul/98676,nie-ma-korupcji-gdy-u-steru-sa-najmadrzejsi-obywatele,1,id,t,sa.html> dnia 01.02.2015.
- Malthus Thomas, dostęp: <http://encyklopedia.pwn.pl/haslo/3936872/malthus-thomas-robert.html> dnia 01.02.2015.
- Materiały dostępne na stronie internetowej: <http://www.bra.se>.
- Materiały dostępne na stronie internetowej: <http://www.government.se>.
- Materiały dostępne na stronie internetowej: <http://www.institutetmotmutor.se>.
- Materiały dostępne na stronie internetowej: <http://www.systembolaget.se>.
- Materiały dostępne na stronie internetowej: <http://www.transparency.org>.
- Materiały dostępne na stronie internetowej: <http://www.visionzeroinitiative.se>.
- Nowacka-Isaksson Anna, „Szwedzkie więzienia lepsze od wolności?”, Rzeczpospolita, 16.06.2010, dostęp: <http://www.rp.pl/artukul/494675.html> dnia 01.02.2015.
- Pawlik Andrzej, Słownik wiedzy ekonomicznej, Kielce 2010.
- Sienkiewicz Henryk, Potop, t. 1, Kraków 2011.
- Słownik wyrazów obcych i zwrotów obcojęzycznych Władysława Kopalińskiego, dostępny w Internecie:
http://www.slownik-online.pl/kopalinski/6E084AF29EE9B97C_4125658D005B3769.php dnia 01.02.2015.
- Szewczyk Jerzy, Szwecja, Warszawa 1969.
- Szwecja. Historia, dostęp: <http://encyklopedia.pwn.pl/haslo.php?id=4575456> dnia 01.02.2015.
- Walat Tomasz, „Czego boją się Szwedzi? Panikarze Europy”, Polityka, 27.02.2007, dostęp:
<http://www.polityka.pl/swiat/analizy/211590,1,czego-boja-sie-szwedzi.read> dnia 01.02.2015.
- Walat T., „Szwedzka wizja zero - drogi bez śmiertelnych wypadków. Szwedzka jazda”, Polityka,

04.09.2010, dostęp: <http://www.polityka.pl/swiat/analizy/1508188,1,szwedzka-wizja-zero---drogi-bez-smiertelnych-wypadkow.read> dnia 01.02.2015.

Walat Tomasz, „Więzenia w Szwecji. Więzenia do leczenia”, Polityka, 20.02.2010, <http://www.polityka.pl/swiat/analizy/1501213,1,wiezienia-w-szwecji.read> dnia 01.02.2015.

BARBARA MARCINKOWSKA

Should the EU Build a More Consolidated Defence Industry in Order to Face Security Challenges More Effectively?

(Czy Unia Europejska powinna wspierać konsolidację przemysłu obronnego w Europie by lepiej przeciwdziałać zagrożeniom?)

Abstract: The conflicts in the European neighborhood have changed the way the European Union sees its security. European leaders have noticed that the EU should be willing and able to act in order to stabilize conflict situations. Therefore, it should enhance its military and civilian capabilities. However, providing military capabilities entails not only the creation of an EU army, but also introducing changes in the European defence industry. This paper aims to analyse main features, threats and challenges for the defence industry in order to answer the question if the EU should consolidate it more to face security challenges in a more effective way.

Abstrakt: Konflikty w bezpośrednim sąsiedztwie Unii Europejskiej zmieniły sposób, w jaki postrzega ona swoje bezpieczeństwo. Przywódcy europejscy zauważyli, że UE powinna być w stanie efektywnie działać w celu ustabilizowania sytuacji i w związku z tym powinna zwiększać swoje zdolności wojskowe i cywilne. Jednak zapewnienie zdolności wojskowych to nie tylko tworzenie unijnej armii, ale także zmiany w europejskim przemyśle obronnym. Niniejszy artykuł ma na celu analizę głównych cech, zagrożeń i wyzwań stojących przed europejskim przemysłem obronnym, w celu udzielenia odpowiedzi na pytanie, czy UE - by lepiej przeciwdziałać zagrożeniom - powinna wzmacniać jego konsolidację.

Keywords: *European Union, defence industry, European security, international security, consolidation*

Introduction

The conflict in Ukraine and the unstable situation in the Mediterranean region after the Arab Spring have changed the way how the European Union perceives its security. Contradictory to the objectives of the European Neighbourhood Policy, the European Union is not placed among friendly and stable countries. At the beginning of 2013, a group of European think-tanks launched a debate on the European future. In their conclusions, they highlighted that the EU needed a global strategy which could help Europe protect “peace, well-being and shared values”¹. Among the European “should-be goals”, the international experts mentioned *taking comprehensive security responsibility in the strategic neighbourhood*, which states that the EU should have the ability and be willing to act in order to stabilize conflict situations in European neighbourhood. By “having the ability”, the authors of the report also meant enhancing military and civilian capabilities within the European Union. The experts pointed out that the European Union should not only develop permanent and integrated structures for planning and conducting missions, but also “consider pooling a small portion of their national defence budgets into a common European security investment fund”² which could be used for research in the military sector on a common EU-level.

In March 2015 Jean-Claude Juncker - the president of the European Commission - declared in one of his interviews that the European Union needs a real common army to face security challenges more effectively³. This declaration pushes the discussion about European security a little bit further, but it does not solve all problems. Many experts draw European leaders’ attention to the fact that providing military capabilities means not only the creation of an EU army, but also making changes in the European defence industry.

Considering the problems of the European defence industry as a challenge to the European security⁴, this paper aims to define and analyse the main features, threats and challenges for this sector, as well as present possible solutions.

1. Diagnosis of the illness: Non-consolidated, underinvested, so weak and uncompetitive?

The defence industry has a crucial role in building European security. And what are its characteristics? In this part, the specifics of the defence industry in Europe are presented. The second chapter describes a diagnosis of the main problems it faces.

1.1 All about the money?

Firstly, it is impossible to talk about the development of the defence industry in a short-term perspective, because of the long-term and costly research and production programmes. It is a question of years, if not decades, before an idea becomes a project and then a project becomes a real product⁵. Secondly, we should bear in mind that the demand on the defence market in Europe is limited and

---

¹ See more about the initiative on EGS website: <http://www.euglobalstrategy.eu/>.

² Towards a European Global Strategy - Securing European influence in a changing world, 2013, p. 20-21; seen: <http://www.euglobalstrategy.eu/> on 1 May 2015.

³ A. Sparrow, Jean-Claude Juncker calls for EU army, The Guardian from 8 March 2015, seen: <http://www.theguardian.com/world/2015/mar/08/jean-claude-juncker-calls-for-eu-army-european-commission-military> on 1 April 2015.

⁴ This paper does not aim to define all challenges to security in Europe. Moreover, the author assumes that a direct link exists between European security and the military capability of the EU.

⁵ European Economic and Social Committee, Opinion on the Need for a European defence industry: industrial, innovative and social aspects, CCMI/100 - CESE 1590/2012, Brussels, 2012, seen : <http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.en.ccmi-opinions.21926>, pp. 2-3; on 20 April 2015.

rather decreasing⁶. What is more, it is highly dependent on the orders from national armies which, in turn, depend on the national budgets expenditures. The expenditures are limited, due to many factors, among which it is essential to mention the economic crisis and lack of political will to increase the defence budgets⁷. The dependence on the national demand was visible on the example of the French company Dassault Aviation and its problems with finding a buyer for its main product - the fighter Rafale. As a result, for many years the French government has been their only purchaser⁸.

The decreasing tendency in the national annual expenditures is clearly visible - the recent data show that most European governments spend less than in the previous years. Basing on the SIPRI analysis, since 2008 two thirds of the countries in Europe have cut military spending. Moreover, some of them are now spending even 15% less than in 2008⁹. There are some exceptions - however, not many¹⁰. Only several European countries keep the level of their military spending above 2% of the GDP¹¹. The decreasing tendency is partly caused by the austerity measures that are imposed on the national budgets in order to deal with the economic crisis¹².

The decreasing defence budgets are definitely a threat to the defence industry, as not only the demand is falling, but also the funds for research and development. As the recent data show, most European states spent less on R&D now than few years ago¹³. This situation can deepen the innovation gap between Europe and other regions, as well as decrease the competitiveness of the European defence companies. Especially when one takes into account the fact that other regions, such as Eastern Europe (with Russia at the forefront), the Middle East, Africa, Asia and Oceania have significantly increased their defence spendings.¹⁴ Not all of them are competition to the Europeans in the field of defence industry, but some definitely are.

1.2. Lack of cooperation and foreign competition

As mentioned above, the decrease in the expenditures is the single most important problem of the national defence sectors, but not the only one. It is important to notice that the fragmentation of the defence industry is still very common in both the European and national dimensions. As a result of this situation, there is strong competition between many companies which produce similar products, propose similar ideas and work on similar solutions¹⁵. On the one hand competition is not wrong as such, on the other, in the sector so specific and with the demand so limited, a certain degree of

---

⁶ 2012 Global aerospace and defence industry outlook: A tale of two industries', 2012, seen: <http://www.deloitte.com/assets/Dcom-Malaysia/Local%20Assets/Documents/Global%20A%26D%20outlook%202012.pdf>, pp.13-14 on 20 April 2013.

⁷ That could possibly change after change of circumstances regarding European neighbourhood.

⁸ However, after several years of looking for customers outside of France, Dassault has finally found a buyer in Egypt; see more: P. Tran, In France, Relief Over Rafale Sale to Egypt, Defence News 15 February 2015, seen: <http://www.defencenews.com/story/defence/air-space/strike/2015/02/15/france-relief-rafale-sale-to-egypt/23353207/> on 10 May 2015. See also: S. Lauer, Rafale de «non» pour Dassault, Le Monde Blogs, 17 November 2011, seen : <http://lauer.blog.lemonde.fr/2011/11/17/rafale-de-non-pour-dassault/> on 20 May 2015.

⁹ S. Perlo-Freeman, Europe and the impact of austerity on military expenditure, in: SIPRI Yearbook 2012, Military expenditure, p.173 - 174; seen: <http://www.sipri.org/yearbook/2012/files/SIPRIYBc04sV.pdf>, on 20 May 2015.

¹⁰ Among others Poland and Portugal. Till 2012 also the UK and France kept the same level of military spending, but they started limiting it too. Based on: SIPRI Military Expenditure Database, seen: http://www.sipri.org/research/armaments/milex/milex_database on 20 February 2015.

¹¹ Ibidem.

¹² Background paper on SIPRI military expenditure data 2010, SIPRI, seen : <http://npsglobal.org/eng/news/34-conventional-arms/1018-background-paper-sipri-military-expenditure-2010.html>, on 20 February 2015.

¹³ Defence Data: EDA participating Member States in 2013, European Defence Agency, seen: <http://www.eda.europa.eu/info-hub/publications/publication-details/pub/defence-data-2013> on 20 April 2015.

¹⁴ Background paper on SIPRI... op.cit.

¹⁵ S. Markowski and R Wylie, The Emergence of European Defence and Defence Industry Policies, in: Security Challenges, vol. 3, no. 2, 2007, pp. 40- 51.

consolidation is recommended that the research, production and - in general - supply would be more efficient.

Bearing in mind that the defence industry is one of the most fragile sectors in terms of national security, it is not surprising that most countries have developed their own defence industries. However, it is worth emphasising that for the non-consolidated European industry it is more difficult to be a real competitor to its rivals from the US, China, Israel, South Korea or Russia¹⁶. Therefore, consolidation would be advisable.

The problem with consolidation on the European level still remains. Companies from different countries compete instead of cooperating. This provokes the situation in which at one point, there were four projects of a main battle tank, sixteen projects of armoured fighting vehicle and eleven projects of surface combatant ship being developed on the same continent. In the United States, on the other hand, the numbers for similar projects were as follow: one project of a tank, three armoured fighting vehicles and two surface combatant ships¹⁷. These data show a scale of the wasted potential and money. By cooperating, the European companies could improve their efficiency.

Another problem concerning the badly managed cooperation - which is at the same time linked to the financing issue - is the fact that the rule of “juste retour”¹⁸, which is inefficient, is still used in many on-going European multi-national projects¹⁹.

Furthermore, in many domains the European industry still depends on American solutions, hence some projects were slowed down or even abandoned. It should not be forgotten that despite being an ally in the framework of NATO, US stays a rival in some security-related issues, an independent actor on the international scene and a protectionist regarding their own defence industry and defence market. Thus, we cannot talk about full cooperation and symmetric relations between partners on both sides of the Atlantic²⁰.

1.2 Structural differences and legal issues

Apart from the financial issues and internal (as well as external) competition, there are also other problems that the European defence industry is facing. Among them: different cycles of weapon replacement (which are not coherent with the long-terms R&D projects) and different strategic cultures - which does not help reach a consensus between collaborating states. Moreover, there is a clear distinction between different European states according to roles they play in the international system, and thus have different military needs and interests²¹.

Furthermore, the lack of legal obligation does not encourage member states to deepen the cooperation. It is even argued that Article 346 of the TFEU leaves a huge dose of liberty

---

¹⁶ S. G. Jones, The Rise of Europe's Defence Industry, in: The Brookings Institution, U.S.-Europe Analysis Series, May 2005, pp. 1-7; seen: <http://www.brookings.edu/fp/cuse/analysis/jones20050505.pdf> on 10 January 2015.

¹⁷ J. P. Darnis, Lessons learned from European defence equipment programmes, in: ISS, Occasional Paper, no. 69, 2007, p. 18; seen: <http://www.iss.europa.eu/uploads/media/occ69.pdf> on 1 May 2015.

¹⁸ „Juste retour principle, according to which production workshares and design tasks are negotiated between governments, with each participating country assuming costs and receiving benefits in proportion to the percentage of finance provided and the number of units procured by its government” source: A. Moravcsik, The European armaments industry at the crossroads, in: Survival: Global Politics and Strategy, vol. 32, no. 1, 1990, p.71.

¹⁹ K. Mazurek, Europejska Agencja Obrony. Działalność i perspektywy, Warszawa, Uniwersytet Warszawski WDINP, 2012, p. 74.

²⁰ A. D. James, The Defence Industry and ‘Transformation’: A European Perspective, in: Security Challenges, Vol. 4, No. 4, 2008, pp.39-55.

²¹ J. P. Darnis, Lessons learned... op. cit., pp. 15-18.

of interpretation and permits the member states to act in a protectionist way when it comes to the internal defence markets:

“(...)any Member State may take such measures as it considers necessary for the protection of the essential interests of its security which are connected with the production of or trade in arms, munitions and war material(...)”²².

2. Can we cure the patient? Possible solutions.

The analysis of the main features of the European defence industry and defence market shows the main problem - the great fragmentation and not sufficient level of international cooperation resulting in the waste of money and the difficulty to compete with rivals from other continents. In order to face these challenges, the European states should envisage or develop some solutions such as: closer cooperation between states and their national companies, both including the general partnership and cooperation on specific projects; and the consolidation of the defence industry on the national and on the European levels.

2.1 More cooperation on the European level

The European countries have already started to cooperate in the field of the defence industry. Common projects, such as the military transport aircraft “Airbus A400M”, the multirole fighter “Eurofighter”, armored fighting vehicle “Boxer”, the multipurpose frigate “FREMM” or the European Secure Software Defined Radio “ESSOR” are proofs that different countries are able to act together in order to achieve satisfying and innovative solutions²³. On the other hand, some of these products also face European competition from national-based producers²⁴. Therefore, further cooperation should be encouraged.

Furthermore, the creation of the European Defence Agency (EDA) in 2004 was supposed to be a milestone in improving the cooperation among European states. The EDA is supposed to lead towards an enhanced collaboration between them. The “promotion Defence Research and Technology (R&T) development, support of armaments co-operation and creation of a competitive European Defence Equipment Market and strengthening of the European Defence, Technological and Industrial Base”²⁵ are the main functions of the Agency. The EDA has already achieved some success in this field, namely a series of codes that regulate the issues related to the defence equipment market (for example: *Code of Conduct on Defence Procurement*, *Code of Best Practice in Supply Chain* and *Code of Conduct on Offset*)²⁶.

However, to achieve more cooperation on the European level, the European states should be especially encouraged to collaborate, especially when it comes to innovative projects. The UCAV nEUROn program can be mentioned as an example of good cooperation in this area²⁷.

---

²² Article 346 TFEU.

²³ S. G. Jones, *The Rise of ... op. cit.*, p. 1.

²⁴ Such as Dassault Rafale (France) and Saab JAS 39E/F Gripen (Sweden) for Eurofighter.

²⁵ See more on European Defence Agency (EDA) website: <http://www.eda.europa.eu/Aboutus/Whatwedo/Missionandfunctions>.

²⁶ Code of Conduct on Defence Procurement, seen: <http://www.eda.europa.eu/docs/documents/CoC.pdf> ; Code of Best Practice in Supply Chain, seen: https://www.eda.europa.eu/docs/documents/CoBPSC_final; and Code of Conduct on Offset, seen: http://www.eda.europa.eu/docs/documents/brochure_offsets.pdf all seen on 5 April 2015.

²⁷ For example : Unmanned Combat Air Vehicles - UCAV nEUROn (Dassault Aviation (France) in cooperation with: SAAB (Sweden), EADS CASA (Spanish branch of EADS), Alenia Aeronautica (Italy), HAI (Greece), Thales (France) and RUAG (Swiss) Cooperation by making consortia and joint ventures; Source: A. D. James, *The Defence Industry...*

2.2 Multi-level consolidation

The second solution is the consolidation of the defence sectors on both the national and European level. Although there have already been some attempts in this direction, they can be considered rather insufficient. As mentioned above, taking into account the national defence industries, some sectors are already well-consolidated. One of the largest European companies, the UK-based BAE Systems, was created from number of smaller companies (with British Aerospace and Marconi Electronic being the most notable), Italian Finmeccanica is a conglomerate of several Italian companies and the Polish Armaments Group consist of more than thirty entities²⁸.

Also there are already some instances of consolidation on the European scale. One of them - and the best known - is the example of Airbus (former EADS) - an international conglomerate created from the merger of the French Aerospatiale Matra, German DASA and Spanish CASA. The second example concerns MBDA - a 'daughter-company' of the three biggest European defence companies: Airbus, BAE Systems (UK) and Finmeccanica (Italy)²⁹.

Moreover, 2012 witnessed some negotiations concerning the merger of the two largest European defence companies: Airbus (then EADS) and BAE Systems. However, they ended without success, showing that even if Europe declares the will of consolidation, it is not yet ready for the merger on this scale³⁰.

Although the limited scope of this article does not allow me to elaborate on this topic, it is important to emphasize that one of the reasons for the defragmentation is the fact that there are still many fears of losing control in the state-owned consortia, as well as losing the competitiveness by decreasing the number of rivalling companies. These fears slow down the consolidation, even if the need for it has already been noticed. However, if the European defence industry is to be considered as a back-up of the well-functioning European army prepared to face international security challenges (the creation of which was proposed recently by Jean-Claude Juncker³¹), some steps toward further consolidation should be taken.

Conclusions: Consolidation of defence industries - why it is so important?

The changing nature of international relations, the dynamism of these changes and international conflicts that occurred in the European Neighbourhood (Chechnya, Arab Spring, Ossetia, Mali, Ukraine) - to which Europe was not able to respond in an efficient manner - prove that the European strategy should be revised and adapted to the current circumstances.

Within the framework of the European Global Strategy debate, Daniel Keohane wrote: "The lists of threats and challenges outlined in the 2003 ESS and the 2008 update remain valid. (...). CSDP will continue to have a role in coping with aspects of these threats and challenges (...)"³². Hence,

---

op. cit., pp. 44-45 and Dassault Aviation, seen: <http://www.dassault-aviation.com/en/defence/neuron/introduction.html?L=1> on 20 April 2013.

²⁸ BAE Systems: J. Mawdsley, *The European Union and Defence Industrial Policy*, Bonn International Center for Conversion, 2003, 10-13; seen: https://www.bicc.de/uploads/tx_bicctools/paper31.pdf on 20 April 2015.

Finmeccanica, seen: http://www.finmeccanica.it/Corporate/IT/Corporate/IL_Gruppo/Storia/index.sdo on 20 April 2015. PGZ, seen: <http://pgzsa.pl/> on 20 April 2015.

²⁹ S. G. Jones, *The Rise of ...* op. cit.,, p.5.

³⁰ K. Mazurek, *Konsolidacji nie będzie - czyli dlaczego nie powstanie BAEADS*, Centrum Inicjatyw Międzynarodowych, 18 October 2012, seen: <http://blogcim.wordpress.com/2012/10/18/konsolidacji-nie-bedzie-czyli-dlaczego-nie-powstanie-baeads/> on 18 May 2015.

³¹ It is worth to highlight that this is not the first time that European states discuss the creation of the EU army; for instance - without any significant results but creation of *European Union Rapid Reaction Force* - ERRF and European Union Battlegroups prepared to fulfill the Petersberg tasks.

³² D. Keohane, *Strategic priorities for a common security and defence policy*, EGS, 2012, seen: <http://www.euglobalstrategy.eu/nyheter/opinions/strategic-priorities-for-csdp> on 15 May 2015.

he highlighted the importance of developing European capacity - the ability to fulfil security tasks. However, it is not possible to talk about self-reliant military force, able to act independently without having provided them with relevant equipment. Self-sufficiency and independence in this matter is essential³³. Thus, it is not possible to talk about a real common security strategy if we do not take into account the problems of defence industry and defence market.

The European defence industry is fragmented, especially when we compare it to the US, and this is a serious problem. It would not be advisable to completely resign from the competition within the European market, however, in order to preserve a proper level of innovation and preserving budget, further consolidation of the defence industry and defence market is needed.

The EU should have a more consolidated defence industry in order to face security challenges more effectively. This could be achieved by the realisation of three main points. Firstly, the European states should be encouraged to cooperate in this field, also by participating in multi-national projects. Secondly, further legislative actions in the field of defence industry and defence market should be envisaged. Finally, the role of the EDA as the main cooperative institution within the European Union should be reinforced.

---

³³ As the example the Galileo global navigation satellite system can be proposed. European governments began development of the system in the late 1990s because they did not want to rely on the U.S.'s global position system (GPS) for navigation due to the concerns about the security of supply. Due to the fact that GPS is a technology developed and financed for military purposes, it could result by the situation in which signal can be blocked any moment to protect interests of US. Such situation had place the Kosovo war. Thus, Europe cannot rely completely and be dependent on third countries in such strategic areas. Source: S. G. Jones, *The Rise of...* op. cit., p. 4.

Bibliography:

Primary sources:

Code of Conduct on Defence Procurement, seen: <http://www.eda.europa.eu/docs/documents/CoC.pdf> on 5 April 2015.

Code of Best Practice in Supply Chain, seen:
https://www.eda.europa.eu/docs/documents/CoBPSC_final on 5 April 2015.

European Economic and Social Committee, Opinion on the Need for a European defence industry: industrial, innovative and social aspects, CCMI/100 - CESE 1590/2012, Brussels, 2012, seen :
<http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.en.ccmi-opinions.21926>, on 20 April 2015.

Treaty on the Functioning of the European Union (TFEU).

Statistic data and reports:

Defence Data: EDA participating Member States in 2013, European Defence Agency, seen:
<http://www.eda.europa.eu/info-hub/publications/publication-details/pub/defence-data-2013> on 20 April 2015.

SIPRI Military Expenditure Database, seen:
http://www.sipri.org/research/armaments/milex/milex_database on 20 February 2015.

Background paper on SIPRI military expenditure data 2010, SIPRI, seen :
<http://npsglobal.org/eng/news/34-conventional-arms/1018-background-paper-sipri-military-expenditure-2010.html>, on 20 February 2015.

Towards a European Global Strategy - Securing European influence in a changing world, 2013, downloaded from: <http://www.euglobalstrategy.eu/> on 1 May 2015.

Books:

Mazurek Kamil, Europejska Agencja Obrony. Działalność i perspektywy, Warszawa, Uniwersytet Warszawski WDINP, 2012.

Articles:

Darnis Jean-Pierre and all, Lessons learned from European defence equipment programmes, in: ISS, Occasional Paper, no. 69, 2007; pp. 1-35; downloaded from:
<http://www.iss.europa.eu/uploads/media/occ69.pdf> on 1 May 2015.

James Andrew D., The Defence Industry and 'Transformation': A European Perspective, in: Security Challenges, Vol. 4, No. 4, 2008 pp.39-55; downloaded from
<http://www.securitychallenges.org.au/ArticlePDFs/vol4no4James.pdf> on 5 April 2015.

Seth G. Jones, The Rise of Europe's Defence Industry , in: The Brookings Institution, U.S.-Europe Analysis Series, May 2005; downloaded from:
<http://www.brookings.edu/fp/cuse/analysis/jones20050505.pdf> on 10 January 2015.

Keohane Daniel, Strategic priorities for a common security and defence policy, EGS, 2012, seen:
<http://www.euglobalstrategy.eu/nyheter/opinions/strategic-priorities-for-csdp> on 15 May 2015.

Lauer Stéphane, Rafale de «non» pour Dassault, Le Monde Blogs, 17 November 2011, seen :
<http://lauer.blog.lemonde.fr/2011/11/17/rafale-de-non-pour-dassault/> on 20 May 2015.

Mawdsley Jocelyn, The European Union and Defence Industrial Policy, Bonn International Center for Conversion, 2003; downloaded from: https://www.bicc.de/uploads/tx_bicctools/paper31.pdf on 20 April 2015.

Markowski Stefan, and Wylie Robert, The Emergence of European Defence and Defence Industry Policies, in: Security Challenges, Vol. 3, No. 2, June 2007; pp. 31-51. Downloaded from: <http://www.securitychallenges.org.au/ArticlePDFs/vol3no2MarkowskiandWylie.pdf>.

Mazurek Kamil, Konsolidacji nie będzie - czyli dlaczego nie powstanie BAEADS, Centrum Inicjatyw Międzynarodowych, 18 October 2012, seen: <http://blogcim.wordpress.com/2012/10/18/konsolidacji-nie-bedzie-czyli-dlaczego-nie-powstanie-baeads/> on 18 May 2015.

Moravcsik Andrew, The European armaments industry at the crossroads, in: Survival: Global Politics and Strategy, vol. 32, no. 1, 1990, pp. 65-85.

Perlo-Freeman Sam, Europe and the impact of austerity on military expenditure, in: SIPRI Yearbook 2012, Military expenditure, pp.173-180; downloaded from: <http://www.sipri.org/yearbook/2012/files/SIPRIYBc04sV.pdf> on 20 May 2015.

Sparrow Andrew, Jean-Claude Juncker calls for EU army, The Guardian from 8 March 2015, seen: <http://www.theguardian.com/world/2015/mar/08/jean-claude-juncker-calls-for-eu-army-european-commission-military>.

Tran Pierre, In France, Relief Over Rafale Sale to Egypt, Defence News 15 February 2015, seen: <http://www.defencenews.com/story/defence/air-space/strike/2015/02/15/france-relief-rafale-sale-to-egypt/23353207/> on 10 May 2015.

Internet sources:

Code Conduct on Offset, seen: http://www.eda.europa.eu/docs/documents/brochure_offsets.pdf on 5 April 2015.

Dassault Aviation, <http://www.dassault-aviation.com/en/defence/neuron/introduction.html?L=1> on 15 April 2013.

Deloitte, '2012 Global aerospace and defence industry outlook: A tale of two industries', 2012, seen: <http://www.deloitte.com/assets/Dcom-Malaysia/Local%20Assets/Documents/Global%20A%26D%20outlook%202012.pdf> on 28 April 2013.

European Global Strategy, <http://www.euglobalstrategy.eu/>.

European Defence Agency (EDA), <http://www.eda.europa.eu/Aboutus/Whatwedo/Missionandfunctions>.

Finmeccanica, seen:

http://www.finmeccanica.it/Corporate/IT/Corporate/IL_Gruppo/Storia/index.sdo on 20 April 2015.

Polska Grupa Zbrojna, seen: <http://pgzsa.pl/> on 20 April 2015.

ANITA SĘK

Ocena znaczenia Rady Bezpieczeństwa dla stabilności systemu światowego na podstawie analizy wybranej najważniejszej decyzji RB w latach 2004-2014

(Assessment of the Security Council influence on the stability of the world system through the analysis of the chosen most important decision of the SC in the years 2004-2014)

Abstrakt: Celem niniejszej analizy jest odpowiedź na pytanie: w jakim stopniu Rada Bezpieczeństwa wpływa na stabilność systemu światowego? Ocena ta jest dokonana przez pryzmat analizy najważniejszej decyzji Rady w okresie od 2004 do 2014 r., na miano której zdaniem autorki zasługuje rezolucja 1973 z 2011 r. w sprawie Libii. W pierwszej części notatki przedstawione jest prawne usytuowanie Rady w Karcie NZ. Część druga zawiera analityczne zestawienie wybranych działań RB. W części trzeciej omówione zostało znaczenie rezolucji 1973 dla stabilności systemu światowego. Autorka dowodzi, że ze względu na różnice interesów stałych członków Rady, nie zniwelowano problemu wojny, ani nie stworzono centrum zarządzania bezpieczeństwem zbiorowym. Skuteczność działania Rady w pewnych kwestiach jest jednak zauważalna, a więc należy dodać, że obecnie brak jest alternatywnego dla RB mechanizmu utrzymywania międzynarodowego bezpieczeństwa, co w konsekwencji sprawia, że rola rady Bezpieczeństwa jest nie do przecenienia.

Abstract: The purpose of this analysis is to answer the question: to what extent does the Security Council influence the stability of the world system? This concept is assessed through the analysis of the most important decisions undertaken by the Council in the period between 2004 and 2014 culminating with Resolution 1973 of 2011 on Libya. The first part of the paper presents the legal framework of the Council in the UN Charter. The second part contains an analytical summary of selected activities of the SC while the third and final part discusses the importance of resolution 1973 for the stability of the world system. The author argues that due to the differences in the interests of the Council's permanent members, it neither tackled the problem of war, nor did it create a functioning mechanism of collective security governance. The effectiveness of the Council regarding certain issues is, however, noticeable, and therefore it must be added that there is currently no alternative to the SC as a system for the maintenance of international security, which makes the role of the Security Council unprecedented.

Słowa kluczowe: Rada Bezpieczeństwa, Organizacja Narodów Zjednoczonych, Libia, Syria, Rezolucja 1973, ład światowy

„Stawką w Radzie [jest teraz] moralna integralność Narodów Zjednoczonych...
Jeśli Rada zdecyduje - czy to przez zaniechanie, czy inaczej - by nie wykonywać
swoich obowiązków, to czy należy oczekiwać od każdego innego państwa,
że będzie traktować ją poważnie w innych kontekstach?”

Przedstawiciel Islamskiej Republiki Iranu przy ONZ, 1980 r.

Uwagi wstępne: kompetencje RB w Karcie NZ

Rada Bezpieczeństwa Narodów Zjednoczonych (Rada, RB) została utworzona w jednym celu: utrzymania międzynarodowego pokoju i bezpieczeństwa. Zgodnie z zamysłem autorów Karty Narodów Zjednoczonych (Karta NZ, KNZ), Rada ma spełniać swoją rolę poprzez rozwijanie współpracy między narodami, opierającej się na zasadach suwerennej równości i działania w dobrej wierze, poprzez załatwianie sporów międzynarodowych środkami pokojowymi, bez użycia lub groźby użycia siły. Zadania wynikające z rozdziału VI i VII Karty NZ (kolejno: „Pokoje rozstrzygnięcie sporów” i „Akcja w razie zagrożenia pokoju, naruszenia pokoju i aktów agresji”) należą do wyłącznych kompetencji RB. To oznacza, że poza przypadkiem koniecznej indywidualnej lub zbiorowej samoobrony (art. 51 KNZ), tylko Radzie przyznane jest prawo do stosowania siły.

Decyzje w tych (i innych, nieproceduralnych) sprawach zapadają większością głosów dziewięciu na piętnastu członków, włączając w to głosy wszystkich pięciu stałych członków Rady (Chiny, Francja, Rosja, Stany Zjednoczone (USA) i Wielka Brytania, tzw. „stała piątka” - P5, Permanent Five). Są one wiążące dla pozostałych członków Organizacji Narodów Zjednoczonych (ONZ). Co więcej, zobowiązania wynikające z Karty mają pierwszeństwo przed innymi umowami międzynarodowymi. W konsekwencji, decyzje Rady mogą derogować dotychczasowe normy (z wyjątkiem *ius cogens*), co potwierdził Międzynarodowy Trybunał Sprawiedliwości (MTS) w orzeczeniach ws. Lockerbie. Co istotne, aby dokonać zmiany tego reżimu prawnego, poprawki KNZ muszą być ratyfikowane przez dwie trzecie państw członkowskich, włączając w to całą P5.

P5 w systemie NZ - *primus inter pares*

Powyższa skrócona analiza zapisów Karty uświadamia, że obok zasady suwerennej równości wpleciono w KNZ mechanizm „zinstytucjonalizowanego uprzywilejowania”¹ - członkowie Rady, w tym przede wszystkim członkowie stali, nie są równi pozostałym podmiotom ONZ, są *primus inter pares*, których zadaniem jest działać w imieniu wszystkich. Jeśli utożsamić by system NZ z koncepcją globalnego zarządzania (*global governance*), to „stała piątka” stanowić będzie jego rdzeń. Hans Morgenthau już w latach 1940. określił ten stan rzeczy „międzynarodowym rządem wielkich mocarstw”²; dlatego też to te pięć państw, razem i każde z osobna, ponosi szczególną odpowiedzialność za utrzymanie międzynarodowego pokoju i bezpieczeństwa. Tym bardziej, że ONZ nie posiada własnych środków do realizacji funkcji jej przypisanych³.

¹ N. Krisch, „The Security Council and the Great Powers”, w: *The United Nations Security Council and War. The Evolution of Thought and Practice since 1945*, V. Lowe et al. (red.), Oxford University Press, 2008, s. 135.

² H. Morgenthau, *Politics Among Nations: The Struggle for Power and Peace*, Knopf, 1949, s. 381.

³ Koncepcja sił NZ jako niezależnych od państw członkowskich, przewidziana w art. 47 KNZ, nie doczekała się realizacji.

Działalność Rady Bezpieczeństwa

Od 1945 r. zmniejsza się liczba konfliktów międzynarodowych; według Human Security Report w 2013 r. było ich 32 (w poprzednim roku 37). Intensywność działań zbrojnych spadła o ponad połowę od końca „zimnej wojny”; rzadsze są przypadki terroryzmu, ludobójstw i zabójstw. Zdaniem komentatorów, do podstawowych przyczyn tych trendów należą: wzrost liczby państw o ustroju demokratycznym, większa współzależność ekonomiczna oraz zminimalizowanie gospodarczego znaczenia wojny. Niewątpliwie, system NZ, w tym działalność Rady Bezpieczeństwa, stanowi jedną z determinant tego procesu, poprzez inicjowanie instytucjonalnej współpracy w różnych dziedzinach. W konsekwencji, niektórzy badacze twierdzą, że „być może żyjemy w najspokojniejszych czasach, w jakich przyszło egzystować naszemu ludzkiemu gatunkowi”⁴. Jednak nawet jeśli liczba ofiar działań zbrojnych ulega zmniejszeniu, to ilość konfliktów wciąż jest daleka od wyrugowania z życia społeczeństw⁵.

Analiza ogólnych niepowodzeń i osiągnięć RB (zob. Aneks) wskazuje, że główny zarzut kierowany pod adresem Rady dotyczy trudności w dojściu do porozumienia co do powzięcia działania. Brak decyzji Rady Bezpieczeństwa jest utożsamiany z najbardziej tragicznymi konsekwencjami (na miarę ludobójstwa w Rwandzie w 1994 r.), czy legalnie wątpliwej, unilateralnej akcji (jak w Iraku w 2003 r.)⁶.

Interesujące, że jednostronne wysokie koszty interwencji paradoksalnie zazwyczaj utwierdzają jedność Rady (współpraca po 2003 r. przebiegała płynnie: RB autoryzowała sześć nowych misji, a dwie inne przedłużyła). Dowodzi to, że Rada pozostaje jedynym forum interakcji i negocjacji mocarstw (great powers).

RB jako „zbiorowy legitymizator”⁷ użycia siły

Zdaniem ekspertów Rada Bezpieczeństwa nie jest „policjantem świata”, ma być „zinstytucjonalizowanym procesem zarządzania międzynarodowymi kryzysami”⁸. W związku z tym, status RB jako „odpowiedniego organu” (proper authority)⁹ do decydowania o użyciu siły jest poddawany krytyce. Uwagi dotyczą przekraczania przez Radę swoich kompetencji, co wynika z różnych interpretacji tego, co konstytuuje zagrożenie dla pokoju i bezpieczeństwa. Taka sytuacja w konsekwencji tworzy różne wizje angażowania ONZ w konflikty, zwłaszcza te wewnętrzpaństwowe, przy zastosowaniu koncepcji interwencji humanitarnej, tj. na kanwie - uważanej przez niektóre państwa za sprzeczną z suwerennością - zasady „odpowiedzialności za ochronę” ludności cywilnej (responsibility to protect, R2P).

Jednak jak pokazał przykład nieautoryzowanej interwencji NATO w 1999 r. w Jugosławii, wobec której stanowczy sprzeciw wyraziło większość państw (w tym 116 z tzw. ruchu niezaangażowanych, Rosja i Chiny), nawet tam, gdzie następuje zderzenie interesów poszczególnych P5, są one skłonne do ustępstw, jeśli występuje zagrożenie unilateralnego działania, poza instytucją RB. Dzięki temu

⁴ S. Pinker, *The Better Angels of Our Nature: Why Violence Has Declined*, Viking Books, 2011.

⁵ Zob. „Konflikty zbrojne wg typu, 1946-2013”, Instytut Badań nad Pokojem w Oslo, http://www.pcr.uu.se/research/ucdp/charts_and_graphs/#type dostęp 22.11.2014, s. 14.

⁶ W przypadku Iraku, w momencie gdy RB nie była w stanie dojść do konsensusu, koalicja państw pod dowództwem amerykańskim w swej decyzji o interwencji odwołała się po pierwsze do art. 51 KNZ nt. prawa państw do samoobrony, a po drugie do wcześniejszych rezolucji Rady, upoważniających państwa członkowskie ONZ do podjęcia „wszelkich niezbędnych środków” wobec tego państwa (rezolucje 678 z 1990 r. i 1441 z 2002 r.), co spotkało się ze zdecydowanym sprzeciwem nie tylko Rosji i Chin, ale również Francji i Niemiec oraz grupy państw niezaangażowanych.

⁷ Za: I.L. Claude, Jr., „Collective Legitimization as a Political Function of the United Nations”, *International Organizations* 20, no. 3, 1966, ss. 367-379.

⁸ *The United Nations Security Council...*, op.cit. 37.

⁹ Ch. Reed, D. Ryall (eds.), *The Price of Peace: Just War in the Twenty-First Century*, Cambridge University Press 2007, ss. 292-3 i 305-6.

państwa te zachowują możliwość kontroli nad podejmowaną akcją, a poza tym prezentują się jako te, które dbają o sprawne funkcjonowanie Rady i o dobre relacje z pozostałymi jej członkami. To tłumaczy, dlaczego Rosja wyraziła zgodę np. na ustanowienie tymczasowej administracji międzynarodowej w Kosowie pod egidą NATO, a także to, dlaczego RB nigdy - pod presją członków - nie podjęła dyskusji na tematy wrażliwe (np. Tybetu, Czeczenii), oraz skąd wynika jej ostrożność m.in. w kwestii Palestyny.

Dlatego też inni krytycy Rady argumentują, że działa ona zbyt powolnie, a jej rola jest zbyt ograniczona, by efektywnie strzec pokoju i bezpieczeństwa. Krytyka w tym przypadku dotyczy przede wszystkim stałych członków RB, które dzięki prawu weta są w pewnym sensie poza prawem¹⁰.

RB wobec nowych wyzwań

Współczesne zagrożenia dla stabilności systemu światowego obejmują wyzwania nieznane dyplomatom i politykom - ojcom-założycielom ONZ, deliberującym w Dumbarton Oaks, Jaltie i San Francisco prawie siedem dekad temu. Jak zauważa Wysoki panel ds. zagrożeń, wyzwań i zmiany z 2004 r., „główną troską założycieli ONZ stanowiło bezpieczeństwo państwa”¹¹ i zapobieżenie wybuchowi trzeciej wojny światowej. Są tego dwie główne konsekwencje: po pierwsze, Rada Bezpieczeństwa została stworzona jako „oligarchiczne ciało”, zdolne do szybkiej, jednoznacznej reakcji, którego wyposażeni w prawo weta członkowie mogą - w przypadku rozbieżności poglądów - kontrolować i powstrzymać się nawzajem. Po drugie, gros kwestii, którymi zajmuje się dziś RB, takich jak: operacje pokojowe, ludobójstwo, terroryzm czy broń masowego rażenia, nie było znanych w latach 40 ub. wieku i stąd brak zapisów na ich temat w Karcie NZ. Pomimo tych ograniczeń, a może właśnie dzięki nim, elastyczność Rady pozwala jej na mierzenie się z wyzwaniami współczesnego świata.

Jak dowodzą raporty Międzynarodowej komisji interwencji i suwerenności państwa i Wysokiego panelu z r. 2004, a także plany reform Sekretarza Generalnego z 2005 r., wg przeważającej opinii badaczy dziedziny i decydentów politycznych, RB jest nie do zastąpienia:

„Nie ma lepszego lub bardziej odpowiedniego organu niż Rada Bezpieczeństwa do autoryzacji interwencji militarnej celem chronienia ludzi. Zadaniem nie jest powołać alternatywne do RB ciało do legitymizacji działania, lecz sprawić, by RB lepiej funkcjonowała.”¹²

Unikalność Rady, zasadzająca się na jej legitymizacji do podejmowania decyzji o użyciu siły, ma kilka przesłanek. Pierwsze wyjaśnienie jest funkcjonalne: pomimo że Rada jest tworem nieperfekcyjnym, to pozostaje kluczowym mechanizmem zapobiegającym działaniom unilateralnym. Po drugie, RB jest postrzegana jako stojąca na straży multilateralizmu, widzianego jako wartość dodana, w przeciwieństwie do anarchicznego stanu bellum omnia contra omnes. Trzecim argumentem jest dążenie mniejszych lub rozwijających się państw do powstrzymywania bardziej asertywnych działań większych, silniejszych podmiotów, poprzez promowanie interesu kolektywnego, a nie narodowego.

¹⁰ Jak dowodzi przykład rezolucji przyjętej przez Zgromadzenie Ogólne w 1956 r. w obliczu paraliżującego prace RB weta Francji i Wielkiej Brytanii, rozwiązanie problemu jest możliwe nawet bez zgody całej P5. Rezolucja 1000, przyjęta na kanwie wcześniejszej decyzji ZO 377 „Zjednoczeni dla pokoju”, której celem było wyjście z impasu spowodowanego radzieckim wetem wobec wojny w Korei w 1950 r., ustanowiła pierwsze siły pokojowe NZ (UNEP) do nadzorowania zawieszenia broni w wojnie sueskiej między Egiptem a Izraelem, Francją i Wielką Brytanią. Co prawda nie był to jedyny raz, gdy ZO przejęło odpowiedzialność za zachowanie międzynarodowego pokoju i bezpieczeństwa, ale trzeba pamiętać, że rezolucja 377 nie nadaje Zgromadzeniu prawa do autoryzacji użycia siły wobec państwa i dziś w przypadku Syrii czy Ukrainy, nie ma możliwości jej zastosowania z podobnym do 1956 r. skutkiem.

¹¹ High-level Panel on Threats, Challenges and Change, *A More Secure World: Our Shared Responsibility - Report*, UN doc. A/59/565, 02.12.2004, streszczenie, par. 11.

¹² The International Commission on Intervention and State Sovereignty, *Report: the Responsibility To Protect*, 12.2001.

To doprowadziło Jeremy'ego Greenstocka do stwierdzenia, że:

„ONZ dowiodła, że jest najbardziej efektywną instytucją w historii w łączeniu interesów bezpieczeństwa silnych i słabych na poziomie globalnym”¹³.

Rezolucja 1973: Libia a Syria

Libia

Po kryzysie irackim w 2003 r., na nowej fali optymizmu co do użyteczności systemu NZ, kwestia Libii w momencie uchwalania rezolucji 1973 w r. 2011 wydawała się kolejnym przykładem wzorowej współpracy na łonie Rady Bezpieczeństwa. Jednak konsekwencje tej decyzji okazały się inne, niż przewidywane.

Powiew „arabskiej wiosny” dotarł do Libii 15 lutego 2011 r.: aresztowanie obrońców praw człowieka doprowadziło do wybuchu zamieszek w Bengazi. Nieco ponad tydzień później rebelianci przejęli kontrolę nad miastem Misrata, a rządzący Libią pułkownik Muammar Kaddafi wyprowadził na ulice armię. Pod koniec lutego RB nałożyła na Kaddafiego sankcje. W efekcie kolejnych sukcesów militarnych opozycji, ukonstytuowała się Tymczasowa Rada Narodowa, która ogłosiła się jedynym legalnym reprezentantem Libii. W międzyczasie zgromadzeni w ONZ dyplomaci deliberowali nad możliwością przeprowadzenia interwencji humanitarnej w pograżającej się w chaosie Libii. Przeciwno ewentualnej operacji militarnej świadczył brak rozeznania w terenie oraz skomplikowana struktura plemienna tego państwa.

Rezolucja 1973

W tej sytuacji decydujące dla osiągnięcia międzynarodowej autoryzacji było Oświadczenie Ligi Państw Arabskich (LPA), która w głosowaniu przeprowadzonym 12 marca 2011 r., stosunkiem 22 głosów do trzech (sprzeciw Algierii, Sudanu i Syrii), wezwała Narody Zjednoczone do wprowadzenia strefy zakazu lotów nad Libią. Ofensywa dyplomatyczna Wielkiej Brytanii i Francji¹⁴ ostatecznie przekonała USA. Rezolucja nr 1973 przyjęta została przez RB 17 marca 2011 r. O jej przełomowym znaczeniu świadczy zapis (co prawda tylko w preambule) o dążeniu do zapobiegania „zbrodniom przeciwko ludzkości”, który po raz pierwszy w historii legitymizuje doktrynę R2P - interwencję humanitarną (bez zgody państwa-adresata). Środkiem ciężkości rezolucji jest artykuł. 4, czyli upoważnienie państw członkowskich ONZ:

„do podjęcia wszelkich niezbędnych środków (...), mających na celu ochronę ludności cywilnej (...) jednocześnie wykluczając zbrojną obcą okupację w jakiegokolwiek formie na jakiegokolwiek części terytorium libijskiego”.

Zmiany wprowadzone do projektu, zwłaszcza wykluczenie możliwości okupacji przez siły obce, były odpowiedzią na zgłoszone zastrzeżenia Niemiec, Brazylii, Republiki Południowej Afryki (RPA) oraz Indii, iż nie zaakceptują żadnego tekstu, który implikowałby możliwość zbrojnej interwencji lądowej obcych wojsk w Libii.

Odmienne interpretacje artykułu 4 i kolejnych, zwłaszcza nr 6 i 8 rezolucji, ustanawiających strefę zakazu lotów przez „podjęcie wszelkich środków, gdy to konieczne, w celu wymuszenia stosowania się do zakazu lotów” doprowadziły, po rozpoczęciu interwencji 19 marca, do odnowienia trwających po dziś dzień podziałów w Radzie Bezpieczeństwa.

¹³ J. Greenstock, “The Security Council in the Post-Cold War World”, w: *The United Nations Security Council...*, op.cit. 249.

¹⁴ W tym odwoływanie się do moralności: Allain Juppé, minister SZ Francji, napominał Radę: „każdego dnia, każdej godziny wzmaga się ciężar na naszych ramionach. Nie wolno nam czekać”.

Głosy „za”

Za rezolucją głosowało trzech członków stałych: Wielka Brytania, Francja i USA oraz siedmiu niestałych: Bośnia i Hercegowina, Kolumbia, Gabon, Nigeria i RPA, Liban (członek LPA, współsponsor rezolucji, razem z Francją i Wielką Brytanią) oraz Portugalia. Amerykański przedstawiciel przy RB, Susan Rice skomentowała: „dzisiaj Rada Bezpieczeństwa odpowiedziała na krzyk społeczeństwa Libii”. Trio USA, Wielka Brytania i Francja koordynowało kolejne kroki, a m.in. Norwegia, Dania, Belgia, Kanada i Katar zgłosiły wolę udziału w interwencji. Pomimo wcześniejszych przyjaznych relacji, także rząd premiera Włoch Silvio Berlusconi przyjął zobowiązania wynikające z rezolucji RB NZ i udzielił swoich baz koalicji.

Głosy krytyki

Rosja, Chiny, Brazylia, Indie i Niemcy wstrzymały się od głosu. Niemiecki minister SZ Guido Westerwelle ostrzegł, że rezultaty interwencji militarnej są „nieprzewidywalne”, oraz że „wojna domowa mogłaby trwać bardzo długo”¹⁵. Pozycja niemiecka była z jednej strony warunkowana doświadczeniami afgańskimi¹⁶, z drugiej - obawami o „efekt domina” w regionie. Władimir Putin, ówczesny premier Rosji, porównał rezolucję do „średniowiecznego wezwania do krucjaty”, ale Moskwa ostatecznie jej nie zawetowała. Były tego różne powody, głównie chęć zbliżenia z Zachodem i umocnienia współpracy na forach międzynarodowych¹⁷, także w świetle przystąpienia do Światowej Organizacji Handlu. Podobną strategią kierowały się Chiny, które - jak i Rosja - posiadały w Libii interesy gospodarcze związane głównie z libijską ropą; pogarszająca się sytuacja humanitarna, w tym obecność 35 000 Chińczyków na terenie Libii, skłoniła Pekin do niezawetowania decyzji. Jednak już po rozpoczęciu interwencji była ona krytykowana przez rządowe media¹⁸. Natomiast niższa izba parlamentu Indii przyjęła uchwałę potępiającą rezolucję, podkreślając podstawową zasadę nieinterwencji w sprawy wewnętrzne innego państwa.

Wraz z pierwszymi bombardowaniami i falą krytyki, w koalicji nastąpił rozłam. Już wcześniej wahający się prezydent RPA Jacob Zuma, ostatecznie dołączył do grona sceptyków, konstatując, że celem akcji militarnej de facto stało się usunięcie dyktatora, a nie pomoc ludności. Podobną opinię wyraził Sekretarz Generalny LPA. Natomiast płk Kaddafi, określając decyzję RB o interwencji jako „skandaliczną kolonizację”, zapobiegawczo zapowiedział natychmiastowe przerwanie ognia. Pomimo tego oświadczenia, ataki na terytoria zajmowane przez opozycję były kontynuowane.

Konsekwencje interwencji

21 sierpnia 2011 r., w dniu wkroczenia rebeliantów do stolicy kraju, Trypolisu, rozpoczął się żmudny proces reformowania kraju, a sam płk Kaddafi został zabity dwa miesiące później. Nie było i nadal ma jednak podstaw, by mówić o sukcesie; dzisiaj, ponad trzy lata od zakończenia interwencji, kraj stał się de facto „państwem upadłym”. Plemienna rywalizacja i radykalizacja nastrojów w regionie (w tym powstanie Państwa Islamskiego [PI]) doprowadziły do faktycznego ukonstytuowania się dwóch ośrodków władzy w państwie. Na Radzie ds. Zagranicznych UE 17 listopada 2014 r. w Brukseli Wysoki Przedstawiciel UE ds. zagranicznych i polityki bezpieczeństwa Federica Mogherini oceniła sytuację w Libii jako „bardzo złą”. Zwraca się uwagę na pogarszającą się sytuację humanitarną, wzrost nielegalnej migracji, eskalację postaw ekstremistycznych oraz destabilizujący wpływ na inne państwa regionu.

¹⁵ „Libya resolution: UN security council air strikes vote - as it happened”, *The Guardian*, 17.03.2011.

¹⁶ Poważne wojskowe i cywilne zaangażowanie Niemiec nie przełożyło się na realne efekty zainwestowanych środków.

¹⁷ Rosja pozostawała w pewnej izolacji od czasu wojny z Gruzją w 2008 r. i zimowych konfliktów gazowych z Ukrainą i Białorusią.

¹⁸ Gazeta „People’s Daily” napisała: „ataki łamią międzynarodowe prawo”.

Rezolucja 1973 i interwencja w Libii oraz towarzyszące im debaty, w tym oskarżenia o nadinterpretowanie zapisów rezolucji i przekroczenie kompetencji państw interweniujących, wzbudziły pytania o legalność, legitymizację i sposób przeprowadzenia siłowej zmiany reżimu w ramach mandatu Rady Bezpieczeństwa, a także o implikacje dla międzynarodowego systemu bezpieczeństwa zbiorowego. Niewątpliwie, rezolucja 1973 wpłynęła na inną decyzję RB, a właściwie jej brak - brak politycznej decyzji w sprawie Syrii.

Syria

W 2014 r., w czwartym roku syryjskiej wojny domowej, w obliczu ponad 190 000 ofiar śmiertelnych, miliona osób rannych, 3,2 mln uchodźców zewnętrznych i 7,6 mln uchodźców wewnętrznych¹⁹, zabrakło jednoznacznej propozycji RB, co do tego, jak rozwiązać ten konflikt. Chiny i Rosja pięciokrotnie od czasu rozpoczęcia wojny domowej w Syrii wetowały rezolucje RB, odwołujące się do rozdziału VII KNZ. Państwa te opierają się przy tym na podstawowych zasadach prawa międzynarodowego, tj. suwerenności państw, nieingerencji wewnętrznej i integralności terytorialnej²⁰. Jak skomentował ten impas w Radzie Bezpieczeństwa turecki minister SZ Ahmet Davutoglu: „w ONZ przeważa logika zimnej wojny”²¹.

W międzyczasie geopolityczny krajobraz regionu uległ radykalnej transformacji - powstanie i rozwój fanatycznego Państwa Islamskiego na terytorium Syrii i Iraku postawił problem syryjski w innym świetle, kierując uwagę świata, w tym Rady Bezpieczeństwa, na bardziej bezpośrednie wyzwanie, rzucone społeczności międzynarodowej wprost przez PI. W sytuacji, gdy wysiłki państw koncentrowały się na wspieraniu walki z islamskimi bojownikami, nie było w porządku obrad RB czasu na dyskusje nad rezolucją zezwalającą na interwencję humanitarną.

Ten brak decyzji doprowadził do bezprecedensowych wydarzeń. Z jednej strony P5 ponownie zjednoczyły się w obliczu stojącego przed nimi zagrożenia. Z drugiej, coraz powszechniejsze stają się postawy rozczarowania systemem NZ, co podważa jego wiarygodność²².

Konkluzje

Wnioski płynące z powyższej analizy świadczą o tym, że pomimo rozwoju ONZ i dyplomacji multilateralnej w duchu (neo)liberalizmu instytucjonalnego, charakterystyczne dla klasycznego realizmu pojęcia: mocarstwo, sojusze, strefy interesów, balans sił i dyplomacja dwustronna, a także instytucja wojny i groźby wojny, nadal znajdują miejsce w relacjach między współczesnymi podmiotami stosunków międzynarodowych. Według idealistów docelowo ponadnarodowy, ale w rzeczywistości wielostronny organ, jakim jest Rada Bezpieczeństwa, ze względu na różne perspektywy i kultury strategiczne jej członków, nie może być jednocześnie efektywnym twórcą i wykonawcą polityki międzynarodowej. Nakładają się na to również przeszkody natury geostrategicznej, wynikające z ciągłości historycznego rozwoju stosunków międzynarodowych,

¹⁹ *Syria - Country Background*, dane Komisji Europejskiej (dokument wewnętrzny KE z posiedzenia Komitetu ENI).

²⁰ Rosja oskarża Zachód o promowanie strategii „zmiany reżimu”, podczas gdy Chiny przeciwstawiają swoją „miękką siłę” „twardej sile”, utożsamianej z USA. W rzeczywistości obydwa kraje prowadzą przez ostatnie lata bardziej asertywną politykę zagraniczną, nakierowaną na najbliższe otoczenie - w przypadku Moskwy wobec państw byłego ZSRR, czyli tzw. „bliskiej zagranicy”; jeśli zaś chodzi o Pekin - ws. spornych wysp na morzach Południowo- i Wschodnio-Chińskim. Nie bez powodu pozostają też związki militarne Rosji z Syrią: rosyjska flota ma swoją bazę u wybrzeży syryjskich, a rosyjska broń jest najchętniej nabywaną przez Damaszek, przez co to 23-milionowe, rozległe państwo stanowi bardziej wymagającego militarnie przeciwnika niż 7-milionowa, plemienna Libia. Co więcej, pod koniec listopada 2014 r. minister SZ Rosji Siergiej Ławrow zapowiedział dostarczenie pomocy wojskowej reżimowi Baszara al-Assada dla „jego walki z terroryzmem”.

²¹ „This is what foreign-policy success looks like”, *The Economist*, 07.02.2012.

²² Królestwo Arabii Saudyjskiej zdecydowało się na odrzucenie mandatu do zasiadania w Radzie Bezpieczeństwa, „dopóki ta nie zostanie zreformowana”; a Kofi Annan, były Sekretarz Generalny ONZ i Lakhdar Brahimi, mianowani kolejno specjalnymi wysłannikami ONZ i LPA ds. konfliktu w Syrii, nie mogąc pogodzić się z brakiem działania ze strony P5, jeden po drugim zrezygnowali z powierzonego im zadania.

występujący stale brak zaufania między uczestnikami społeczności międzynarodowej oraz pojawianie się nowych, trudnych do samodzielnego zwalczania zagrożeń. Do problemów należą także administracyjno-techniczne ograniczenia ONZ. Wniosek z tego jest następujący: tam, gdzie interesy „stałej piątki” się pokrywają, czyli zazwyczaj w wąskich sprawach, które nie budzą żadnych wątpliwości, tam RB działa sprawnie i skutecznie. W innych przypadkach nie ma miejsca na kompromis.

Ocena działalności Rady Bezpieczeństwa nie jest łatwa, gdyż brakuje w naukach politycznych kryteriów i ogólnie przyjętych standardów, według których jej aktywność miałyby być badana. Jeśli przyjmiemy, że celem funkcjonowania Rady jest - zgodnie z zapisami Karty NZ - utrzymanie międzynarodowego pokoju i bezpieczeństwa, to - mając na uwadze powyższe przykłady - dotychczasowy dorobek RB można ocenić zarówno jako niedostateczny, jak i - być może niepełny, ale jednak - sukces. Realna ocena leży jednak po środku, a to, czy przez nasze specyficzne soczewki badacza będziemy widzieć szklankę do połowy pustą, czy do połowy pełną, jest uwarunkowane klasycznym dylematem teorii stosunków międzynarodowych. Będąc przekonaną o szczególnym znaczeniu liberalizmu instytucjonalnego oraz konstruktywizmu dla pokojowego współistnienia podmiotów stosunków międzynarodowych, autorka niniejszego artykułu przychyliła się do pozytywnej interpretacji istnienia Rady Bezpieczeństwa, parafrazując słowa Winstona Churchilla: jest to najgorszy system, jaki mamy, ale jednocześnie najlepszy, jaki do tej pory wymyślono.

ANEKS Autorskie zestawienie sukcesów i porażek Rady Bezpieczeństwa

Niepowodzenia RB	Osiągnięcia RB
<p>Niepodjęcie akcji, z powodu braku zainteresowania P5, sprzeciwu tych zaangażowanych w konflikt lub w wyniku groźby użycia lub użycia weta (przykłady: wojna iracko-irańska w l. 1980-88, ludobójstwo w Rwandzie w 1994 r., a obecnie Syria i Ukraina).</p>	<p>Redukcja incydentów wojen międzypaństwowych; zapewnianie instytucjonalnej ramy dla zmian w stosunkach międzynarodowych (proces dekolonizacji, koniec „zimnej wojny”).</p>
<p>Naruszanie rezolucji RB przez jej członków (np. nieprzestrzeganie embarga na dostawy broni do Jugosławii podczas wojny w l. 1991-5 oraz łamanie reżimu sankcyjnego wobec Iraku w l. 1991-2003, co w obydwu przypadkach miało i nadal ma daleko idące konsekwencje).</p>	<p>Natychmiastowe, skuteczne działanie wojskowe (Korea 1950, Kuwejt 1990).</p>
<p>Słabe zarządzanie siłą przekłada się na słabość mandatów i w konsekwencji jakość misji NZ (przypadek UNPROFOR w b. Jugosławii). Wiąże się to także z korupcją i innymi nieetycznymi zachowaniami personelu, co świadczy o słabej kontroli nad operacjami NZ (jak np. w programie „Ropa za żywność”, czy przypadki wykorzystywania seksualnego podczas misji w DR Kongo).</p>	<p>Zarządzanie (<i>governance</i>) w państwach dotkniętych konfliktem i krajach „upadłych” (<i>failed states</i>) (Kambodża 1992-3, Kosowo od 1999, Timor Wschodni od 1999, Afganistan od 2001, a teraz także państwa Afryki Północnej i Bliskiego Wschodu po transformacjach „arabskiej wiosny”).</p>
<p>Brak niezależnych służb wywiadowczych skazuje ONZ na opieranie się na danych wywiadowczych innych państw - to implikuje kolejny problem, czyli słabą ekspertyzę i często nieadekwatną ocenę sytuacji (jak np. w przypadku oskarżenia ETA o zamachy bombowe w Madrycie w 2004).</p>	<p>Adaptacja do nowych wyzwań, tworzenie nowych norm i instrumentów polityki globalnej:</p> <ul style="list-style-type: none"> - operacje pokojowe - najbardziej charakterystyczna działalność NZ. Aktualnie realizowanych jest 17 operacji, 55 zostało zakończonych, z tego tylko 17 podczas „zimnej wojny”; w misje zaangażowane są regionalne organizacje bezpieczeństwa (Sojusz Północnoatlantycki (NATO), Unia Europejska (UE), dzisiejsza Unia Afrykańska (UA) itd.),
<p>Skomplikowane relacje z USA, polegające z jednej strony na postrzeganiu ONZ jako zdominowanej przez Amerykanów, z drugiej zaś na tym, że Waszyngton - stawiając się w roli zwycięzcy „zimnej wojny” ze Związkiem Radzieckim i jednocześnie jedyne supermocarstwo - stawia się ponad systemem NZ, jako główny gwarant pokoju światowego, a zobowiązania płynące z uczestnictwa w RB uważa za niepotrzebny, dodatkowy ciężar.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - współpraca rozwojowa i pomoc humanitarna, - międzynarodowe prawo karne - powoływanie trybunałów karnych <i>ad hoc</i> (jak dla b. Jugosławii w 1993 r.), - próby ograniczania proliferacji broni ABC,
<p>W konsekwencji, funkcja RB ogranicza się czasem do polityki poszukiwania najmniejszego wspólnego mianownika, co sprawia, że zazwyczaj nie jest ona ukierunkowana na rozwiązanie problemu w długiej perspektywie, lecz skupia się tylko na działaniach natychmiastowych, <i>ad hoc</i> (takich jak: wezwania do zawieszenia broni, do ustanowienia embarga na broń itd.).</p>	<ul style="list-style-type: none"> - zwalczanie międzynarodowego terroryzmu, - udoskonalanie reżimów sankcyjnych (rezolucja 1409 z 2002 r. - wprowadzenie tzw. mądrej polityki sankcyjnej (<i>smart sanctions</i>), polegającej na selektywnym stosowaniu środków restrykcyjnych (<i>targeted measures</i>). W konsekwencji, po problemach humanitarnych w Jugosławii i Iraku sankcje są skierowane nie przeciw społeczeństwu, a przeciw jego liderom, poprzez m.in. zamrażanie aktywów finansowych, zakaz podróży, embargo handlowe, w tym na broń i na przedmioty podwójnego zastosowania.

Bibliografia

Dokumenty

„Karta Narodów Zjednoczonych”, Dz.U. 1947, nr 23, poz. 90 z późniejszymi poprawkami: Dz.U. 1966, nr 7, poz. 41; Dz.U. 1974, nr 3, poz. 20.

„Rezolucja Rady Bezpieczeństwa ONZ nr 1973” z 17 marca 2011 r., UN doc. S/RES/1973.

„Rezolucja Rady Bezpieczeństwa ONZ nr 2118” z 27 września 2013 r., UN doc. S/RES/2118.

Raporty

High-level Panel on Threats, Challenges and Change, “A More Secure World: Our Shared Responsibility - Report”, UN doc. A/59/565 z 02.12.2004.

Human Security Report Project, “Human Security Report 2013: The Decline in Global Violence: Evidence, Explanation, and Contestation”, Vancouver: Human Security Press, 2013.

Secretary General, “In Larger Freedom: Towards Security, Development and Human Rights for All - Report”, UN doc. A/59/2005 z 02.03.2005.

The International Commission on Intervention and State Sovereignty, “Report: the Responsibility To Protect”, grudzień 2001, znalezione w: <http://responsibilitytoprotect.org/ICISS%20Report.pdf> dnia 22.11.2014.

“Libya”, EU Watch List Update, International Crisis Group, 23.10.2014.

Korespondencja służbowa

WPE Claris nr 280 SL, Stałe Przedstawicielstwo RP przy ONZ w Nowym Jorku z dnia 18.03.2011.

Książki akademickie

Jeremy Greenstock, “The Security Council in the Post-Cold War World”, w: The United Nations Security Council and War. The Evolution of Thought and Practice since 1945, Vaughan Lowe, Adam Roberts, Jennifer Welsh, Dominik Zaum (red), Oxford University Press, 2008.

Nico Krisch, “The Security Council and the Great Powers”, w: The United Nations Security Council and War. The Evolution of Thought and Practice since 1945, Vaughan Lowe, Adam Roberts, Jennifer Welsh, Dominik Zaum (red.), Oxford University Press, 2008.

Vaughan Lowe, Adam Roberts, Jennifer Welsh, Dominik Zaum (red.), The United Nations Security Council and War. The Evolution of Thought and Practice since 1945, Oxford University Press, 2008.

Hans Morgenthau, Politics Among Nations: The Struggle for Power and Peace, Knopf, 1949.

Steven Pinker, The Better Angels of Our Nature: Why Violence Has Declined, Viking Books, 2011.

Charles Reed and David Ryall (red.), The Price of Peace: Just War in the Twenty-First Century, Cambridge University Press 2007.

Jennifer M. Welsh, “The Security Council and Humanitarian Intervention”, w: The United Nations Security Council and War. The Evolution of Thought and Practice since 1945, Vaughan Lowe, Adam Roberts, Jennifer Welsh, Dominik Zaum (red.), Oxford University Press, 2008.

Artykuły w czasopismach akademickich

Simon Chesterman, “Legality Versus Legitimacy: Humanitarian Intervention, the Security Council, and the Rule of Law”, *Security Dialogue* 33, no. 3, wrzesień 2002.

Inis L. Claude, Jr., “Collective Legitimization as a Political Function of the United Nations”, *International Organizations* 20, no. 3, lato 1966.

David Harland, “Legitimacy and Effectiveness in International Administration”, *Global Governance* 10, no. 1, styczeń-luty 2004.

Mehrdad Payandeh, “The United Nations, Military Intervention, and Regime Change in Libya”, *Virginia Journal of International Law*, luty 2012, Vol. 52 Issue 2.

Artykuły prasowe

“Libya resolution: UN security council air strikes vote - as it happened”, *The Guardian*, 17.03.2011, znalezione w ”<http://www.theguardian.com/world/2011/mar/17/libya-united-nations-air-strikes-live> dnia 25.11.2015.

“The birth of free Libya”, *The Economist*, 27.08.2011, znalezione w: <http://www.economist.com/node/21526959> dnia 25.11.2014.

“This is what foreign-policy success looks like”, *The Economist*, 07.02.2012, znalezione w: <http://www.economist.com/blogs/democracyinamerica/2012/02/america-syria-and-un?zid=301&ah=e8eb01e57f7c9b43a3c864613973b57f>, dnia 25.11.2014.

AUTORZY (Authors)

Patryk Berus - Autor jest absolwentem studiów II stopnia na Instytucie Stosunków Międzynarodowych Uniwersytetu Warszawskiego ze specjalizacją Studia Wschodnioazjatyckie. Jego główne zainteresowania badawcze to bezpieczeństwo w Azji Północno-Wschodniej oraz szczególnie rola Koreańskiej Republiki Ludowo-Demokratycznej w regionie.

Patryk Berus - The author obtained a MA degree in International Relations with a specialization in East-Asian Studies at the University of Warsaw. His main focus resolves around security in North-East Asia and especially the role of the Democratic People's Republic of Korea in the region.

Łukasz Kaliciak - Student studiów II stopnia w Instytucie Stosunków Międzynarodowych Uniwersytetu Warszawskiego (specjalizacje: Biznes i Polityka Indii, Studia Badań nad Afryką oraz Bliskim i Środkowym Wschodem). Studiował również na Uniwersytecie im. Jawaharlala Nehru w New Delhi oraz na Uniwersytecie Stambulskim. Odbił miesięczne praktyki w Ambasadzie RP w New Delhi.

Łukasz Kaliciak - MA student in the Institute of International Relations at the University of Warsaw (specializations: Business and Politics of India, Studies on Africa and Middle East). He was exchange student at Jawaharlal Nehru University in New Delhi and Istanbul University. He completed monthly internship at the Embassy of the Republic of Poland in New Delhi.

Wojciech Lieder - Obecnie doktorant w ramach Interdyscyplinarnych Humanistycznych Studiów Doktoranckich na dwóch wydziałach Uniwersytetu Łódzkiego (WSMiP oraz Wydz. Fil.-Hist.). Stypendysta programu Erasmus w Wyższej Szkole Biznesu i Nauk Społecznych (ISCET) w Porto (2009-2010). Odbił praktykę w Konsulacie Generalnym RP w Malmö (2011). Współpracuje z: Uniwersytetem Południowej Danii w Odense, Uniwersytetem w Lund, Uniwersytetem w Malmö, Uniwersytetem w Sztokholmie oraz z badaczami niezrzeszonymi w instytucjach, zamieszkającymi w Skandynawii. Tematyką badawczą są skandynawskie modele państwa opiekuńczego, ich porównanie oraz możliwości wykorzystania szeroko pojętych rozwiązań skandynawskich w Polsce.

Wojciech Lieder - Currently a PhD student under the Interdisciplinary Humanities Doctoral Studies at two faculties of the University of Lodz (Faculty of International and Political Studies; Faculty of Philosophy and History). Erasmus student at the Higher School of Business and Social Sciences (ISCET) in Porto (2009-2010). He practices at the Consulate General of Poland in Malmö (2011). He cooperates with: University of Southern Denmark in Odense, University of Lund, Malmö University, University of Stockholm and with researchers non-attached in the institutions, residing in Scandinavia. The theme of research are the Scandinavian models of the welfare state and the ability to use Scandinavian solutions in Poland.

Barbara Marcinkowska - Absolwentka Instytutu Stosunków Międzynarodowych UW (2010) i College of Europe (Department of European Political and Administrative Studies) w Brugii (2013). W 2009 roku stypendystka programu Erasmus w Institut d'Etudes Politiques (SciencesPo) w Paryżu. Odbiła praktyki w Ambasadzie RP we Francji (2009) i Ministerstwie Spraw Zagranicznych (2013). Przez wiele lat związana była z Międzynarodowym Przeglądem Politycznym i z Instytutem Sobieskiego. Ostatnio pracowała w Ministerstwie Infrastruktury i Rozwoju, gdzie zajmowała się promocją funduszy europejskich. W latach 2012-2014 pełniła funkcję prezesa Centrum Inicjatyw Międzynarodowych.

Barbara Marcinkowska - Graduate of the Institute of International Relations, University of Warsaw (MA, 2010) and the Department of European Political and Administrative Studies at the College of Europe in Bruges (MA 2013). In 2009 Erasmus student at the Institut d'Etudes Politiques (SciencesPo) in Paris. Intern at the Polish Embassy in France (2009) and the Ministry of Foreign Affairs (2013). For several years she has cooperated with the Sobieski Institute and the International Political Review (Międzynarodowy Przegląd Polityczny). She has also gained valuable experience in structural funds and European Cohesion Policy due to her recent work for the Polish Ministry of Infrastructure and Development. Former president of the Centre for International Initiatives (2012-2014).

Anita Sęk - Attaché w Ministerstwie Spraw Zagranicznych RP, piłkarka w drużynie MSZ. Absolwentka Kolegium Europejskiego w Brugii (stosunki międzynarodowe i dyplomacja UE) oraz Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie (stosunki międzynarodowe). Stypendystka LLP ERASMUS na Uniwersytecie Wiedeńskim (2009). Badacz stosunków zewnętrznych UE w think tanku Trans European Policy Studies Association w Brukseli (2012-2013). Wcześniej stażystka w Gabinetcie Štefana Füle, Komisarza ds. EPS i Rozszerzenia w Komisji Europejskiej (2012), Departamencie Strategii Polityki Zagranicznej Ministerstwa Spraw Zagranicznych (2012), Parlamencie Europejskim (2011), Ambasadzie RP w Moskwie (2010), Instytucie Dyplomacji Kulturalnej (ICD) w Berlinie (2009) oraz Instytucie Spraw Publicznych w Warszawie (2009). Uczestniczka międzynarodowych projektów i konferencji. Członkini honorowa Koła Studentów Stosunków Międzynarodowych UJ. Członek-założyciel i była prezes CIM. Zainteresowania badawcze: dyplomacja multilateralna, polityka zagraniczna UE i Polski..

Anita Sęk - Attaché at the Polish Ministry of Foreign Affairs, footballer in MFA's team. Graduated from the Department of EU International Relations and Diplomacy, College of Europe in Bruges (Belgium) and in International Relations from the Jagiellonian University in Cracow (Poland). LLP ERASMUS stipend on the University of Vienna. In years 2012-2013 Marie Curie Researcher on EU External Action in a think tank Trans European Policy Studies Association based in Brussels. Trainee in the European Commission in the Cabinet of Š. Füle, Commissioner for ENP and Enlargement (2012), Department of Foreign Policy Strategy in the Polish MFA (2012), European Parliament (2011), Embassy of the Republic of Poland in Moscow (2010), the Institute for Cultural Diplomacy in Berlin (2009) and the Institute of Public Affairs in Warsaw (2009). Participant in various international projects and conferences. Honourable member of the International Relations Students' Association of the Jagiellonian University. Founding member and ex-president of the CII. Research interests: multilateral diplomacy, foreign policy of the EU and Poland.

REDAKCJA:

Redaktor Naczelny

Kamil Łukasz MAZUREK

Członkowie Redakcji:

Grzegorz GOGOWSKI, Barbara MARCINKOWSKA, Marta MAKOWSKA, Aleksandra RADZIWOŃ, Łukasz SMALEC, Aleksandra SZUMILAS, Paulina WOJCIECHOWSKA

Kontakt: analizy@centruminicjatyw.org

WYDAWCA:

Centrum Inicjatyw Międzynarodowych

Al. Jerzego Waszyngtona 120/12

04-074 Warszawa

www.centruminicjatyw.org